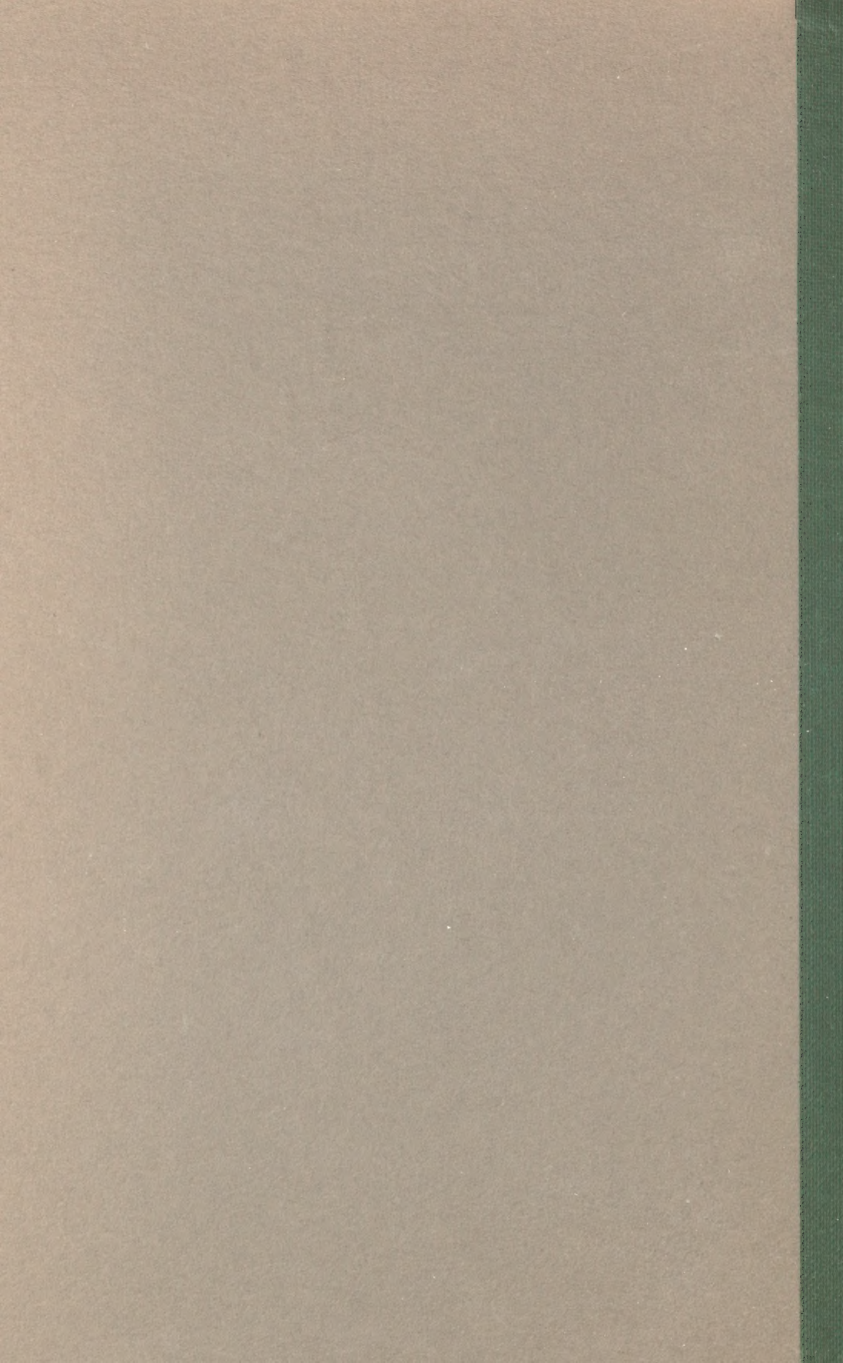

Mishnah. Sanhedrin
The Mishnah treatise
Sanhedrin

BM
497
K6²

SEMITIC STUDY SERIES

EDITED BY

RICHARD J. H. GOTTHEIL and MORRIS JASTROW Jr.
Columbia University University of Pennsylvania

SEMITIC STUDY SERIES

EDITED BY

RICHARD J. H. GOTTHEIL and MORRIS JASTROW Jr.
Columbia University University of Pennsylvania

N°. XI.

THE MISHNAH TREATISE SANHEDRIN

EDITED

WITH AN INTRODUCTION, NOTES AND GLOSSARY

BY

SAMUEL KRAUSS, PH. D.

Professor in the Israelitisch-Theologische Lehranstalt, Vienna, Austria.

LEIDEN

LATE E. J. BRILL

1909.

BM

497

. 2

K6

962716 -

INTRODUCTION.

The treatise *Sanhedrin* (popularly pronounced by the Jews *Senhedrin* ¹, Greek συνέδριον), belongs to the fourth section (Nezīḳīn) of the Mishnah. As its name implies, it treats of the highest tribunal of the Jews. It is divided into eleven chapters (Perāḳīm), which comprises the following subject-matter ²: 1. Cases to be judged by a bench of either three judges (generally called *Beth Din*), or twenty-three (called the Lesser Synhedrion and sitting generally in the chief cities of the province), or seventy-one (the Great Synhedrion in Jerusalem). 2. Prerogatives of the High Priest and of the King; their citation before a tribunal. 3. Election, by the various parties, of the bench of three judges. Moral delinquencies and family relationship that debar one from being judge or witness. Examination of witnesses. Rendering of the verdict. 4. In the conduct of a case there are distinctions between

1. See *Monatsschrift* 51, 64.

2. Strack, *Einleitung in den Talmud* ⁴ 49; Lauterbach *Sanhedrin* in *Jew. Encycl.*

civil and criminal cases. Procedure of the Synhedrion. Warning witnesses in criminal cases. 5. Cross-examination of witnesses. Consultation of the judges. 6. Punishment and stoning. Burial of the condemned, especially of the one punished by hanging. 7. The four methods of capital punishment: stoning, burning, killing by the sword, strangulation. Crimes punished by stoning; the blasphemer, the idolator, the sorcerer etc. 8. The stubborn and rebellious son (Deut. 21, 18 seq.). The burglar. Whom it is allowable to put to death in order to keep him from sinning. 9. Crimes which are punished by burning and by death through the sword. — What to do when death occurs in a manner different to that intended. Cases in which the guilty are for a time kept in durance (בִּפְּהָרָה). Justification by one's peers without a judgement of the court. 10.¹ Persons who have no portion in the Future Life. The city put under the bann (Deut. 13, 13 seq.). 11. Crimes punished by strangulation. A dissenting elder (זָקֵן מְרִירָא); a false prophet. The last sentence, dealing with perjury, leads over to the following treatise *Makkōt* (מַכּוֹת) i. e. *Stripes*, a punishment of 39 strokes of a stick, with which minor offenses are punished²).

1. In 'Talm. Bab. this chapter (called חֵלֶק) is the eleventh while the eleventh in the Talm. Jer. is the tenth. This is a better arrangement, as the four death punishments are kept together.

2. *Makkōth* was originally — as can also be seen from the Mss. — a part of Sanhedrin, to which its subject-matter really belongs.

It is evident, even in its present form, that the Mishnah treatise Sanhedrin was originally a sort of judges' manual; just as *Yômā* was a manual for the service of the Day of Atonement and *Sōtah* a manual for the trial of a woman accused of adultery¹. And like these books, Sanhedrin not only contains strictly *halakic* material, but is embellished with beautiful sentences and sentiments from the *Aggadāh* which breathe a spirit of broad humanity, justice and piety. Its especial importance, however, lies in its chief theme — the procedure of the Jewish Synhedrion, of the body in which we see the last flicker of Jewish state life; and which, from its connection with the life and death of Jesus, is of interest to large circles of students.

The data referring to the Synhedrion which are to be found in Josephus Flavius, in the Gospels and in the Mishnah (together with the parallel literature) are so scattered, so various and so contradictory that they present peculiar difficulties to the investigator. A large literature has, therefore, grown up around the subject. A general presentation of the literature on the Synhedrion and on its procedure will be found in E. Schürer, *Gesch. des jüd. Volkes im Zeitalter Jesu Christi*³, II, 188 seq. In addition to this may be consulted: W. Bacher, *Sanhedrin* in Hastings, *Dict. of the Bible*; A. Buechler, *Das Synhedrion in Jerusalem*,

1. See L. A. Rosenthal, *Die Mischnah, Aufbau und Quellenscheidung*, Strassburg 1903.

Vienna 1902; T. Z. Lauterbach, *Sanhedrin* in *Jew. Encycl.*; very fully, but without the necessary criticism J. Halevy, *Dorot Harischochim*, i. 607 seq. Frankf. on Main 1906.

The Mishnah treatise *Sanhedrin* is the basis for the Rabbinic accounts of the Synhedrion. To this must be added the *Tōsephṭā*, the two *Talmuds*, various data to be found in other Mishnah treatises and in the *Midrashim* ¹. In the notes to the following text the necessary citations from all these works will be found.

The following modern and critical helps to the understanding of the text may be mentioned: *a.* in general: H. L. Strack, *Einleitung in den Talmud*⁴, Leipzig 1908; M. Mielziener, *Introduction to the Talmud*, Cincinnati 1894; E. Bischoff, *Krit. Gesch. der Thalmud-Übers.*, Frankf. on Main 1899; *b.* special treatises: 1. Joh. Coch (Coccejus), *Duo tituli Thalmud. Sanhedrin et Maccoth* etc. Amsterdam 1629; the Mishnaic parts of which in the Latin transl. of the Mishnah by Surenhuysen. 2. I. Barclay, *The Talmud*, London 1878; 3. *Ausgewählte Mischnatractate in deutscher Uebersetzung* von Paul Fiebig, Tübingen 1906. In addition, see the numerous complete translations of the Mishnah cited by Bischoff. The Jerusalem Gemara to Sanhedrin has been translated into French by M. Schwab and the Babylonian Gemara into German by L. Goldschmidt,

1. On the use to be made of these works in the interpretation of the Mishnah, see Z. Frankel, *Darke ha-Mishnah*, Leipzig 1859, 304 seq.

in their respective translations of the whole Gemara. 4. M. Rawicz, *Der Tractat Sanhedrin ins Deutsche übertragen* Frankf. on Main 1892.

The present edition of Sanhedrin is based upon the *ed. princeps* of the Mishnah, Naples 1492¹; with which the following have been compared: 1. *Codex Cambridge* (see W. H. Lowe, *The Mishnah on which the Palest. Talmud rests*, Cambridge 1883); 2. The Mishnah in the *Yerushalmi* eds. Venice 1523; Cracow 1609; Zitomir 1865²; 3. The Mishnah in the *Babli* eds. Constant. 1583, Wilna (Romm) 1887³; 4. The collection of variants made by R. Rabinovicz in *Dikduke Sopherim* IX, Mayence 1878⁴; 5. Ms. D. Kaufmann (now the property of the Budapest Academy), described by myself in *Monatsschrift* 51, 54 seq.⁵;

1. Only evident printer's errors have been corrected, and these have been signalized in the notes. I have, however, inserted marks of interpunctuation. The Glossary will indicate the necessary pronounciation of the chief words found in the text.

2. The critical apparatus will show that these three editions, though derived one from the other, do not always agree, as has been generally supposed.

3. These two relatively correct eds. have been chosen in order to confront older, still un-corrected, readings with newer ones which have been subjected to many revisions.

4. My critical apparatus contains partly more partly less than that of Rabinovicz. Some readings escaped his notice; others are incorrectly cited. I have studiously omitted all lengthy extracts from later sources as well as all worthless variants.

5. I have culled from this Ms. (which agrees with Ms. Cambridge in many essential points) only that which is characteristic; e. g. אָרָן for אָדָם; עֶשְׂרִין in citations from the Bible for עֶשְׂרִים etc. My original intention was to add to this ed. of Sanhedrin also that of Makkōth, making use of Ms. Kaufmann; but this is unnecessary since

6. Two, at times three, *Berlin Mss.* used by M. Gottlieb in his: *Mose b. Maimuni's Commentar zur Mishnah Tractat Sanhedrin*, Hannover 1906.

In the notes to the text I have called special attention to those points which are of a more general interest to the modern student dealing with the history of religions, general history, archaeology and the like. Occasionally philological remarks have been included; though the majority of such will be found in the Glossary. I have tried to strike a mean between the very discursive commentary to *Abôth* by Ch. Taylor (*Sayings of the Jewish Fathers*, Cambridge² 1897; Appendix 1900) and the short notes added by H. L. Strack to the various treatises of the Mishnah which he has edited.

The Glossary contains only the rarer words to be found in the text and which are peculiar to the treatise Sanhedrin. Reference has continually been made to the Talmudic lexica of A. Kohüt, *Aruch Completum*, Vienna—New York 1878—1892; J. Levy, *Neuhebr. und chald. Wörterbuch*, Leipzig 1876—1889; M. Jastrow, *A Dict. of the Targumim, the Talmud* etc. London—New York 1886—1903¹. For the words derived from the Greek, see S. Krauss, *Lehnwörter* etc. 2 vols, Berlin 1898—9.

SAMUEL KRAUSS.

the appearance of the critical ed. of this treatise by M. Friedmann, Vienna 1888.

1. For the sake of the English-reading public, reference is made most frequently to this dictionary.

ABBREVIATIONS.

b = Babli

B = Bāraitā (Tannaïtic text in b and j)

C = ed. Constantinople

DS = Diḡdūḡē Sōpherim by R. Rabinoviez

G = Gottlieb; Mss. in his ed. of S

j = Yerūshalmī

J = Jastrow, Dictionary

JQR = Jewish Quarterly Review

K = j. ed. Cracow •

L = Mishnah ed. Lowe

Levy = Neuhebr. und chald. Wörterbuch

M = Mishnah

MGWJ = Monatsschrift für Gesch. und Wiss. des
Judenthums

Ms. = Ms. Kaufmann

ms. M = Ms. Munich (in DS)

N = M ed. Naples

REJ = Revue des Études Juives

Romm = b ed. Romm in Wilna

T = Tōsephtā ed. Zuckermandel

V = j. ed. Venice

Z = j. ed. Zitomir

LIST OF PROPER NAMES OCCURING IN SANHEDRIN ¹.

- Abba Saul X, 1 (R)
 Abigail II, 4
 Abner II, 3
 Ah'ab X, 2
 Ahitophel X, 2
 Eliezer I, 4 (R)
 Eliezer ben Zadōk VII, 2 (R)
 Askalōn VI, 5
 Bile'am X, 2
 Gēhāzī (גִּיהָזִי) X, 2
 David II, 3
 Dō'ēg X, 2
 Ḥakāmīm (חֲכָמִים) = Wise men I, 1; III, 1, 2; VI, 3, 5; VII, 8; IX, 6; XI, 1, cfr. VIII, 1.
 Yabneh XI, 4
 Yehūdāh (Yudā) I, 3, 6; II, 1, 3, 4; III, 3, 5; IV, 3; V, 3; VI, 3; VII, 3, 4; VIII, 4; X, 2; XI, 1, 3 (R)
 Yōshū'ah I, 6; in VII, 11 (R)
 Yōshū'ah ben Kōrḥa VII, 5 (R)
 Yōhānān ben Berōk̄a XI, 1 (R)
 Yōsē III, 5; VI, 6; VIII, 2 (R)
 Yōsē ben R. Yudā VIII, 3 (R)
 Yōsē the Galilean X, 6 (R)
 Yarōbe'am X, 2, XI, 3
 Jerusalem VIII, 2
 Kaleb I, 6
 Mē'ir I, 1, 2, 3; II, 1; III, 1, 2; VI, 7; VII, 8 (R)

1. Arranged according to the Hebrew alphabet. R. indicates a Rabbi or teacher of the Law.

Menasse X, 2

Saul II, 3

Sodom X, 3

ʿAḳība (אֲכִיבָא) I, 4; III, 5; VII, 11; IX, 6; X, 1,
3, 6; XI, 3 (R)

Kōrah X, 3

Shimeʿon II, 4 (R. Ishmaʿel); III, 3; VII, 1; IX, 2,
3; X, 6 (R)

Shimeʿon ben Gamli'el I, 2; III, 9 (R)

Shimeʿon ben Shētaḥ VI, 5 (R)

מסכת סנהדרין

[פרק ראשון]

(א) דיני ממונות בשלשה, a גולות וחבלות 1 בשלשה, נזק b וחצי נזק ותשלומי כפל c ותשלומי ארבעה וחמשה d בשלשה, 2 האונם 3 והמפתה e והמוציא שם רע f בשלשה, דברי ר' מאיר, וחכמים אומרי' המוציא שם רע בעשרים ושלשה מפני 4 שיש 5 בה דיני נפשות.

(ב) מכות a בשלשה, משום ר' ישמעאל אמרו בעשרים ושלשה, עבור החדש b בשלשה 6 עבור השנה בשלשה, דברי ר' מאיר, רבן שמעון בן גמליאל אומר בשלשה מתחילין, ובחמש[ה] נושאים, 7 וגומרין בשבעה, c ואם גמרו בשלשה מעוברת.

(ג) סמיכת הזקנים $8a$ ועריפת העגלה $9b$ בשלשה, דברי ר' שמעון, ר' יהודה או' בחמשה, חליצה e ומיאונין 10 בשלשה, נטע רבעי e ומעשר שני f שאין דמיו ידועין בשלשה, וההקדשות g בשלשה, הערכים 4 (ו) המטלטלין 11 בשלשה, ר' יהודה אומר אחד 12 מהן כהן, ובקרקעות תשעה וכהן, אדם 13 כיוצא בהם.

1) VKZ וחובות 2) o VKZ 3) Z והאונם 4) o VKZ

5) VKZ לו L בו 6) o M, cf. T 2, 1 קידוש החדש ועיבור שנה

עגלה b 9) זקנים b 8) ונותנין $VKZb >$ 7) בשלשה

11) LVKZ חל' ומיאונין L, ומיאונים Ms., החליצה והמיאונין b 10)

ואחד Ms. M 12) והערכים והמטלטלין Ms. וערכים המטלטלין

ואדם bjL אדן Ms. 13)

(ד) דיני נפשות בעשרים ושלשה, הרובע והנרבע ^a בעשרים ושלשה, שנא' והרגת את האשה ואת הבהמה, ואומר ואת הבהמה תהרוגו. שור הנסקל בעשרים ושלשה, שנ' השור יסקל וגם בעליו יומת, ^b כמיתת הבעלים כך ¹ מיתת השור. הארי ² והדוב והנמר והברדלס ³ והנחש מיתתן בעשרים ושלשה, ^c ר' אליעזר אומר כל הקודם להורגם זכה, ^d ר' עקיב' אומר מיתתן בעשרים ⁴ ושלשה.

(ה) אין דנין לא את השבט ^a ולא את נביא השקר ^b ולא את כהן גדול אלא בבית דין ⁵ של שבעים ⁶ ואחד, ואין מוציאין ⁷ למלחמת הרשות ^c אלא על פי בית דין ⁸ של שבעים ואחד. אין מוסיפין על העיר ^d ועל העזרות ^e אלא על פי בית דין של שבעים ⁹ ואחד, ואין עושין סנהדראות ¹⁰ ל^f לשבטים ¹¹ אלא בבית דין ¹² של שבעים ¹³ ואחד, ואין עושין עיר הנידחת ^g אלא על פי בית דין ¹⁴ של שבעים ¹⁵ ואחד. אין ¹⁶ עיר הנידחת בספר ^h ולא שלש, ¹⁷ אבל עושין אחת או שתיים.

(ו) סנהדרין ¹⁸ גדולה היתה של שבעים ¹⁹ ואחד, וקמנה של עשרים ושלשה. מנין ²⁰ לגדולה שהיא של אחד ושבעים ²¹? שנאמר אספה לי שבעים איש מוקני ישראל, ^a ומשה על גביהן, הרי ²² שבעים ²² ואחד ²²; ר' יהודה אומר שבעים. ^b ומנין לקמנה ²³ של עשרים ושלשה? שנ' ושפטו העדה והצילו העדה, ^c עדה שופטת

הארי 15b M et cit (ו sic o) הארי הזאב VKZ 2) כן VKZ 1)
והבורדלוס ב G והברדלים L והפ' Ms. 3) הארי Ms. והזאב
7) ms. שבעין Ms. 6) על פי ב"ד L b 5) בעשרין Ms. 4)
שבעין Ms. 9) בכ"ד F in DS ms. 8) יוצאין F in DS
10) Ms. F in DS סנהדריות ms. סנהדריות Ms. VK 10)
ligatum שלשבעין Ms. 13) על פי ב"ד b 12) אין Ms. 11)
ואין עושין VKZ 16) אין Ms. 15) בכ"ד F in DS ms. 14)
עיר הנדחת M עיר נדחת > VKZ Ms. 17) אין עיר נידחת Ms.
ומנין b 20) אין Ms. 19) M סנהדרי ef. T. 1II, 7 18)
שהיא b > VKZ 23) o b 22) שבעים ואחד Ms. VKZ 21)

ועדה מצלת, הרי כאן 1 עשרים. *d* ומנין לעדה שהיא עשרה? שנ' עד מתי לעדה הרעה הזאת, *e* יצאו 2 יהושע וכלב.

ז) ומנין להביא עוד שגשה? ממשמע שנא' לא תהיה אחרי רבים לרעות *f* שומע אני שאני אהיה 3 עמהם לטובה, אם כן מה תלמוד לומר 4 אחרי רבים להטות? *g* לא כהטותך 5 לטובה הטותך רעה, הטותך לטובה על פי 6 אחר, הטותך 7 לרעה על פי שנים, אין 8 בית דין שקול, מוסיפין עליהן 9 עוד אחד, הרי 10 עשרים ושלושה. וכמה יהא בעיר ותהא 11 ראויה לסנהדרין? מאה ועשרים, 12 & ר' נחמיה 13 אומר מאתים ושלושים, 14 *i* כדי 15 שרי עשרות.

פרק שני

א) כהן גדול דן ודנין אותה, מעיד ומעידין אותה, חולץ וחולצין לאשתה, ומיבמין את אשתו 16 אבל הוא אינו מיבם מפני שהוא אסור באלמנה, מת לו מת אינו יוצא לאחר המטה אלא 17 הן נכסין והוא נגלה הן 18 נגלין והוא נכסה, *a* ויוצא עמהם 19 עד פתח 20 העיר, דברי ר' מאיר; ר' יהודה אומר, אינו יוצא מן המקדש, שנאמר ומן המקדש לא יצא. *b*

ב) וכשהוא 21 מנחם את 22 אחרים, דרך כל העם עוברים זה אחר זה, והממונה *a* ממצעו בינו לבין העם; וכשהוא 23 מתנחם מאחרים, כל העם אומרים לו: אני 24 כפרתך, והוא אומר להם:

שאומר היה M שאהיה L 1) o Ms. VKZM 2) Ms. יצא 3) L
למה נאמר *b* 4) Ms. הָיָה (legendum יהיה) שאמר היה VKZ

6) Ms. VKZ et similiter omnia כהטותך Ms. L כהטייתך VKZ *b* 5)
9) o M ואין *b* אם אין Ms. 8) Ms. 7) o MVKZ עד > 10)
11) Ms. ותהי 12) Ms. -ן 13) M. corr. כאן > *b* 10)
את א' לאשתו 16) VKZM כנגד *b* 15) Ms. -ן 14) Ms. יהודה
L *b* T IV, 1 אבל 17) Ms. F in DS 18) o M, in Ms.
שער > *b* 20) o M L semel הו נכסין והוא נגלה
21) Ms. כשהוא 22) o *b* 23) Ms. כשהוא 24) *b* Ms. אנו

תתברכו מן השמים; וכשמברין ⁶ אותו, כל העם מסובין על הארץ, והוא מיסב על הספסל.

ג) המלך ¹ לא דן ולא דנין אותו, לא מעיד ולא מעידין אותו, לא חולץ ולא חולצין לאשתו, לא מיבם ולא מיבמין לאשתו; ² ה' יהודה אומר, אם רצה לחלוץ וליבם ³ זכור לטוב; אמרו לו אם רצה ⁴ אין שומעין לו. ^a ואין נושאים את ⁵ אלמנתו; ר' יהודה אומר, נושא ⁶ מלך ⁷ אלמנתו של מלך, שכן מצינו בדוד שנשא אלמנתו של שאול, שנאמ' ואתנה לך את בית אדניך ואת נשי אדניך בחיקך ⁶. מת לו מת אינו יוצא מפתח פלטרין ⁸ שלו; ר' יהודה אומר, אם רצה ⁹ לצאת אחר המטה יוצא, שכן מצינו בדוד שיצא אחר מטתו של אבנר, שנאמר והמלך דוד ¹⁰ הולך אחר המטה; ^c אמרו לו לא היה הדבר אלא לפיים ¹¹ ^d וכשמברין אותו כל העם מסובין על הארץ, ¹² והוא מיסב על הדרגש. ¹³ ^e

ד) ויוצא ¹⁴ למלחמת הרשות ^a על פי בית דין של שבעים ואחד, ופורץ לעשו' לו דרך ⁶ ואין ממחין ¹⁵ בידו. דרך המלך אין לה שעור, וכל העם בוזזין ונותנין לפניו ¹⁶ ונוטל ¹⁷ חלק בראשו לא ירבה לו נשים אלא שמנה עשרה; ^c ר' יהודה אומר, מרבה הוא לו ובלבד שלא יהוא ¹⁸ מסירות את לבו; רבי ישמעאל ¹⁹ אומר, אפילו אחת והיא מסירה את לבו הרי זה לא ישאנה, אם כן למה נאמר לא ירבה לו נשים, ^d אפילו ²⁰ כאביגיל לא ירבה לו סוסים ^e אלא כדי מרכבתו, ²¹ וכסף וזהב לא ירבה לו ^f אלא כדי שיתן

את א' 2) Ms. et mss. FK in DS et VKZL 1) VKZ מלך
 6) Ms. 5) $b o$ לחלוץ $M >$ אם רצה $b o$ 4) $b o$ לויבם b 3)
 פלטורין 8) Ms. VKZ המלך b 7) Ms. VKZ הוא $VKZ >$
 10) $o b$ רוצה b , $VKZ =$ רצה $et l.$ אם $M o$ 9) פלטורין L
 sic etiam (כשמב' et לפייסו non) וכשמברין $in N$ 11)
 על גבי קרקע M 12) את העם M VKZ , $in b >$ על הדרגש L , על גבי דרגש
 13) M 14) $VKZ b L$ ומוציא cf. I, 5 לו b 16) ממחה b 15)
 17) Ms. VKZ $M etc.$ יהו $18)$ $omnes$ שמעון $19)$ $omnes$ רכבו ופרשיו M 21)
 sed $VKZ ms. F in DS etc. b$

אפסניא¹ וכותב לו ספר תורה לשמו, *g* יוצא למלחמה והוא²
עמו, (בדין)³ נכנס והוא⁴ עמו יושב בדין והוא אצלו⁵ מיסב
והוא כנגדו, שנ' והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו.⁶

(ה) אין רוכבין על סוסו, ואין יושבין על כסאו, ואין משתמשין
בשרביטו, ואין רואין אותו ערום, ולא כשהוא מסתפר, ⁶ ולא⁷
במרחץ, *a* שנאמר שום תשים עליך מלך,⁸ שתהא אימתו עליך.

פרק שלשי

(א) דיני ממונות בשלשה, *a* זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד
ושניהן בוררין להם עוד אחד, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים
שני הדיונים בוררין להם עוד אחד. [זה פוסל דיינו של זה וזה
פוסל דיינו של זה, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים, אימתי, בזמן
שמביא⁸ עליהן ראייה שהן קרובין או פסולין, אבל אם היו כשרין
או מומחין⁹ אינו יכול לפוסלן.] *b* זה פוסל עדיו של זה וזה פוסל
עדיו של זה, דברי ר' מאיר; וחכמים אומרים, אימתי, בזמן
שמביא עליהן ראייה שהן קרובין *c* או פסולין, אבל אם היו
כשרין אינו יכול לפוסלן]¹⁰

(ב) אמר לו נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך נאמנין עלי שלשה
רועי בקר *a* ר' מאיר אומר, יכול¹¹ לחזור בו; וחכמים אומר,
אינו יכול לחזור בו. היה חייב לחברו¹² שבועה אמר לו: דור *b*
לי בחיי ראשך, ר' מאיר אומר, יכול הוא¹³ לחזור בו; וחכמים
אומרים אינו יכול לחזור בו.

(ג) ואילו הן הפסולין, המשחק בקוביא, *a* והמלוה ברבית, ומפריחי

1) sic etiam Ms. VKZM 'אפסניא *b* L אפסניא *b* 2) מוציאה *b*
3) N corr. 4) *b* > M מכניסה הוא *b* 5) עמו *b* 6) *b* in-
versum 'מסתפ' et ערום, Ms. (l. ולא) 7) *b* > L מסתפנ
מסתפר 8) Ms. VKZ מהוא מביא *b* Romm > Ms. VKZ
sed o C מפי בית דין 9) 10) totus passus o in N sed supplendus
et M 11) Ms. הוא > 12) M לך 13) *b* o

יונים, *b* וסוחריו שביעית; ¹ *c* אמ' ר' שמעון, מתחילה ² לא היו קוראין אותם אלא ³ אוספי שביעית, משרבו האנסין חזרו לקרותן סוחריו שביעית; אמר ר' יהודה, אימתי בזמן שאין לו ⁴ אומנות, אלא הוא, ⁵ אבל יש לו ⁴ אומנות שלא הוא, ⁵ כשר. ⁶

(ד) אלו הן הקרובין, אביו ⁷ ואחיו ואחי אביו ואחי אמו ובעל אחותו ובעל אחות אביו ובעל אחות אמו ובעל ⁸ אחיו וחמיו וגיסו, ⁹ הן ובניהן וחתניהן, וחרגו ¹⁰ לבדו; אמר ר' יוסי, זו משנת ר' עקיבא, אבל משנה הראשונה ¹¹ *a* דודו ובן דודו, וכל הראוי לו לירושה, ¹² וכל הקרוב לו באותה שעה; היה קרוב ונתרחק ¹³ כשר; ר' יהודה אומר, אפילו מתה בתו ויש לו בנים ממנה הרי זה קרוב.

(ה) האוהב והשונא; איזה הוא האוהב, ¹⁴ זה שושבינו, *a* והשונא ¹⁵ כל שלא דבר עמו שלשת ימים באיבה; אמרו לא נחשדו ישראל על כך. ¹⁶

[ו] כיצד בודקין את העדים? היו מכניסין אותן ¹⁷ ומאיימין *a* עליהן ומוציאין את כל אדם ¹⁸ לחוץ ומשיירין את ¹⁹ הגדול שבהן ואומר לו: אמור האידך אתה יודע שזה חייב לזה כלום? ²⁰ אם אמר: הוא אמר לי שהוא ²¹ חיי' לו, או ²² איש פלוני אמר לי שהוא חייב לו, לא אמר כלום עד שיאמר: בפנינו הודה לו שהוא חייב לו מאתים זוז [ז] היו מכניסין ²³ את השני ובודקין אותו, אם ²⁴ נמצאו דבריהם מכוונין נושאין ונותנין בדבר. שנים אומר' זכאי

1) Ms. F in DS > VKZ והעבדים	2) בתחלה <i>b</i>	3) etiam
Ms. VKZ M in <i>b</i> 'או' אוספי ש'	4) (להן) להם <i>b</i>	5) VKZ
אחר M היא	6) Ms. VKZ M 'הרי זה כ'	7) o Ms.
VKZ <i>b</i> postea אחין	8) etiam <i>b</i> vide Raši sed o VKZ	9) L Ms.
ואניכו VKZ	10) V corr. וחורגו KZ <i>b</i> Ms.	
11) VKZ <i>b</i> ראשונה	12) VKZ <i>b</i> וכל הראוי ליורשו	13) <i>b</i> >
14) etiam Ms. VKZ M in <i>b</i> solum אוהב	15) <i>b</i>	
16) Ms F in DS זאת	17) <i>b</i> > לאחר	18) in Ms. האדם <i>b</i>
VKZ M אותי	19) M o	20) o Ms. VKZ L <i>b</i> , in M
21) etiam M etc. שני	22) o in ceteris	23) <i>b</i> ואח"כ
24) o VKZ מכניסין		

ואחד אומר חייב זכאי, שנים אומרי' חייב ואחד זכאי חייב, אחד אומ' זכאי ואחד אומר חייב¹ ואח' או' איני יודע,¹ או אפילו שנים מזכין או מחייבין¹ (ואו) אחד אומ' איני יודע יוסיפו הדייני'.
 (ח) גמרו את הדבר היו מכניסין אותן,^a הגדול שבדיינין אומר: איש פלו' אתה זכאי, ואיש² פלו' אתה חייב. ומניין שביצא³ אחד מן הדיינים⁴ לא יאמר אני הוא⁵ המזכה וחברי מחייבין, אבל מה אעשה שחברי רבו עלי, ⁶ על זה נאמר ⁷ הולך רכיל מגלה סוד.⁶
 (ט) כל זמן שהוא (סותר) מביא⁸ ראיה, הוא⁹ סותר את הדין, אמרו לו: ¹⁰ כל ראיות שיש לך הבא מכאן ועד שלשים יום; הביא¹¹ בתוך שלשים יום¹² סותר, לאחר שלשים יום¹² אינו סותר; אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא מצא¹³ בתוך שלשי' יום ומצא לאחר שלשי' יום? אמרו לו¹⁴ הבא עדי' אמ' אין לי עדים, הבא ראיה אמר אין לי ראיה, לאחר¹⁵ זמן מצא עדים ומצא ראיה, הרי זה אינה כלום.^a ¹ אמר רבן שמעון בן גמליאל מה יעשה זה שלא היה יודע¹⁶ שהיה לו עדים¹⁷ ומצא עדים, לא היה יודע שיש לו ראיה ומצא ראיה? אמרו לו: הבא עדים, אמר להן: אין לי עדים, הבא ראיה, אמר: אין לי ראיה, (לאחר

אחד אומר חייב וא' א' זכאי אפילו שנים מזכין או שנים ¹ ² ואח' א' איני י' > יוסיפו in VKZ post מה' ואחד אומר איני (sic L.) יודע שנים א' חייב. ib; זכוי Ms. semper. In Ms. et postea וְאֶפִּילוּ הַדֵּיּוֹנִין וא' א' זכוי אפ' שנים מזכים או מחייבין וא' א' איני יודיע יוסיפו מנין כשיצא³ M et Ms. L איש² VKZ Ms. ומניין כשיצא⁴ VKZ ⁵ o ⁶ ⁷ ⁸ ⁹ ¹⁰ ¹¹ ¹² ¹³ ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

זמן מצא עדים ומצא ראיה), ראה שהוא מתחייב¹ ואמר: קרבו איש פלוני ופלוני והועידוני² או שהוציא ראיה מתוך אפונדתו,³ הרי זה אינה כלום.

פרק רביעי

[א] אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות⁴ בדרישה ובחקירה, ^a שנאמר משפט אחד יהיה לכם. ^b מה בין דיני ממונות לדיני נפשות? דיני ממונות בשלשה, ודיני⁵ נפשות בעשרים ושלשה; ^c דיני ממונות פותחין לו⁶ בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות פותחין בזכות⁷ ואין פותחין בחובה; ^d דיני ממונות מטין^e על פי עד⁸ אחד בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מטין על פי⁹ אחד לזכות, ועל פי שנים לחובה; דיני ממונות מחזירין^f בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות מחזירין לזכות ואין מחזירין לחובה; דיני ממונות הכל מלמדים זכות וחובה, ודיני נפשות הכל מלמדין זכות ואין הכל מלמדים חובה; דיני ממונות המלמד חובה מלמד זכות, והמלמד זכות מלמד חובה, ודיני נפשות המלמד חובה מלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה; דיני ממונות גומרין בו ביום בין לזכות בין לחובה, ודיני נפשות גומרין¹⁰ בו ביום לזכות וביום שלאחריו לחובה, לפיכך אין דיני לא בערב שבת¹¹ ולא בערב יום טוב.^h

[ב] דיני הטהרות והטמאות¹² מתחילין מן הגדול, ודיני נפשות

1) etiam Ms. VKZ, in ^b שמתחייב, M שנתחייב 2) Ms. L VKZ
 M ויעידוני recte, ^b ויעידוני 3) etiam Ms. VKZ M פונדתו ^b
 4) aliquae mišnayoth > בזמן הבית 5) NVKZ Ms. semper ודיני.
 M semper 6) o VKZ Ms. 7) VK Ms. לזכות 8) VK
 Ms. L recte, o in Z ^b cf. infra, ubi עך solum in Ms. 9) L Ms.
 > עך 10) L דנים 11) sic legendum pro בער בשבת
 12) ^b VKZ L et sic etiam Ms. ubi מ' הטמאות והטהרות הטמאות
 punctatum ^b vulgo הטמאות והטהרות ד' מ' והמ' והמה C rectius

מתחילין מן הצד *ב*. הכל כשרים לדון דיני ממונות, ואין הכל כשרים לדון דיני נפשות, אלא כהנים ליום וישראלים¹ המשיאים לכהונה.²

א) סנהדרין היתה כחצי גרן עגולה³ כדי שיהיו רואין זה את זה, ושני סופרי דינין⁴ עומדים לפניהם אחד מימין ואחד משמאל⁵ וכותבין דברי המחייבים⁶ ודברי המזכיר⁷; ר' יהודה אומר, שלשה היו,⁸ אחד כותב דברי המחייב⁹ ואחד כותב דברי המזכיר,¹⁰ והשלישי כותב דברי המחייבין ודברי המזכיר.¹¹

ד) ושלש שורות של תלמידי חכמים יושבים לפניהם, כל אחד ואחד מכיר את מקומו; לסמוך¹² סומכין¹³ מן הראשונה, אחד מן השנייה בא לו לראשונה, ואחד מן השלישית בא לו לשניה, ובוררין להם עוד אחד¹⁴ מן הקהל, ומושיבין אותו¹⁵ בשלישית,¹⁶ ולא היה יושב במקומו של ראשון, אלא היה יושב במקום שהוא ראוי לו.¹⁷

ה) כיצד מאיימין¹⁸ על עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין עליהם: שמא תאמרו מאומד,¹⁹ משמועה,²⁰ עד מפי עד, מפי אדם נאמן שמענו,²¹ או²² שמא אין²³ אתם יודעין שסופינו לבדוק אתכם בדרישה ובחקירה²⁴ היו²⁵ יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות; דיני ממונות אדם נותן ממון ומתכפר לו,

1) VKZ Ms. ולוי' וישראל' 2) L, הדיינין *ב* 3) Ms.
 מן שמאל 4) VKZ Ms. דברי מזכין ודברי מחייבין 5) L, *ב*
 'דברי מז' ודברי מז' sed cf. *b* 34a 35a et Raši ad locum. Similiter III. 10.
 6) o *ב* 7) VKZ 8) hic ordo etiam Ms. VKZ L, in *ב* inverso 9) Ms. לו
 10) Ms. הוצרכו *ב* צרכו לסמוך 11) Ms. אחר 12) Ms. L
 13) Ms. L את העדים > *ב* 14) Ms. L במקום הראוי לו 15) Ms. L
 16) Ms. L Cf. Aboth 1. 17, Taylor Sayings² a. 1. 17) L VKZ Ms.
 18) o *ב* (שמא propter) 19) o *ב* 20) ומפי *ב* 21) ומשמועה *ב*
 22) שאין VKZ Ms. 23) הויו *ב* 24) 25) שאין VKZ Ms.

ודיני נפשות דמו ודם זרעיותיו תלוי 1 ב'd עד סוף 2 העולם, שכן
 מצינו בקין שהרג את אחיו, 3 שנאמר, 4 קול דמי אחיך 5 e אינו
 אומר דם אחיך, אלא דמי אחיך, דמו ודם זרעיותיו; 6 דבר אחר,
 דמי אחיך, שהיה דמו מושלך על העצים ועל האבנים; לפיכך
 נברא האדם יחידי בעולם, 7 ללמדך שכל המאבד נפש אחת 8
 כאלו אבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת 8 כאלו קיים עולם
 מלא, ומפני 9 שלום הבריות, שלא יאמר אדם לחברו: אבא גדול
 מאביך, ושלא יהיו המינין 10 f אומרי' רשיות הרבה 11 בשמים,
 ולהגיד 12 שבחו 13 של מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא,
 שאדם 14 טובע מאה 15 מטבעות g בחותם אחד, וכולן דומין זה
 לזה, ומלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא טבע 16 את כל
 האדם 17 בחותמו של אדם 18 הראשון, ואין אחד 19 דומה לחברו,
 לפיכך כל אחד ואחד חייב לומר: בשבילי נברא העולם; שמא 20
 תאמרו מה לנו לצרה 21 הזאת, h והלא כבר נאמ', והוא עד או ראה
 או ידע; i 22 ושמא תאמרו מה לנו לחוב בדמו של זה, והלא כבר
 נאמר ובאבוד 23 רשעים רנה. j

- 1) VKZ δ תלויים L Ms. תלויים כל VKZ δ Ms. et M > 2)
 כשהרג את הבל VKZ 'שה' את אחיו o Ms. et M 3) כל הדורות
 4) VKZ δ L Ms. קול דמי אחיך צועקים δ 5) נאמר בו VKZ 4)
 זרעותיו δ bis 6) דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה o δ 7)
 מעלין עליו L Ms. et M מישראל מעלה עליו הכתוב > δ 8)
 9) Ms. מפני 10) δ C Romm המינים, in ed. Bas. et
 11) δ הצדוקים dependentibus propter censuram הרבה רשויות δ
 12) Ms. להגיד 13) VKZ δ L גדולתו 14) δ של הקב"ה δ 15) etiam M L, in VKZ כמה (Ms. כמא δ C
 16) M טובע 17) VKZ δ כל אדם δ 18) Ms. אדן 19) δ > מהן 20) ושמא δ 21) VKZ δ ולצרה
 22) VKZ > 'וגו' δ וגו' 23) באבוד δ 23)

פרק חמישי .

[א] היו בודקין אותן ^{1a} בשבע חקירות ^a (שבחקירות) ^{1b} אם אמר אחד מהם איני יודע עדותן בטלה, ² בדיקות, ³ באיוז שבוע, ^b באי זו שנה, באי זו חדש, ובכמה ⁴ בחדש, באיזה יום, ובאיזה ⁵ שעה, ובאיזה מקום, [רבי יוסי אומר, ⁶ באיזה יום, באיוז שעה, באיזה מקום] ⁷ מכירים אתם אותו, התריתם בו, העובד עבודה זרה את מה ⁸ עבד ובמה עבד.

(ב) כל המרבה בבדיקות ^a ⁹ הרי זה משובח; ¹⁰ מעשה שבדק ¹¹ בן זכאי בעקוצי ¹² תאנים ^b. ומה בין חקירות לבדיקות? חקירות, ¹³ אחד אמר ¹⁴ איני יודע, עדותו בטלה; בדיקות, ¹⁵ אמר אחד ¹⁶ איני יודע, אפילו ¹⁷ שנים אומרים אין ¹⁸ אנו יודעין, עדותן קיימת; אחד חקירות ואחד בדיקות בזמן שהן מכחישינן ¹⁹ זה את זה עדותן בטלה.

(ג) אחד אומר בשנים בחדש, ואחד אומר בשלשה, עדותן קיימת, שזה ידע ²⁰ בעיבורו של חדש וזה לא ²¹ ידע ^a בעיבורו ²² של חדש; ²³ אחד אמר בשלשה, ואחד אמר בחמשה, עדותן בטלה; אחד

1a) VKZ ms. F in DS אותו 1b) o omnes, videtur erratum esse.

2) totum locum o omnes 3) an legendum ובדיקות o omnes; L

et omittit intermedia 4) VKZ et באי זה שבוע בשבע חקירות

Ms. 6) באיוז Ms. et M VKZ 5) כמה Ms. בכמה b

in 8) מי b 7) suppleendum ad fidem omnium אף > inepte

Ms. 10) VKZ Ms. L משתבח 9) Ms. בדיקות (את מה עבד) L o

11) correxi pro שבדה VKZ ובדק 12) omnes בעוקצי Ms. 13)

אין בין חקירות לבדיקות אלא שבחקירות M אלא שבחקירות VKZ

אחד b 16) ובדיקות Ms. 15) אמר אחד Ms. VKZ M 14)

o Ms. 18) ושנים o Ms. et b VKZ 17) אומר

אינו b 21) et sic caetera יודע b 20) בזמן שמכחישינן b 19)

22) o VKZ M Ms. L וזה לא היה יודע M יודע postea

23) זה b

אומר בשתי שעות, ואחד אומר בשלש,¹ עדותן קיימת;² אחד אומר בשלש, ואחד אומר בחמש, עדותן בטלה;³ ר' יהודה אומר עדותן⁴ קיימת; אחד אומר בחמש, ואחד אומר בשבע, עדותן בטלה, שבחמש חמה במזרח ובשבע חמה במערב.

(ד) היו⁵ מכנסין⁶ את השני ובודקין אותו, אם⁷ נמצאו דבריהן מכוונין פותחין בזכות; אמר אחד מן העדים: יש לי ללמד עליו זכות,⁸ או אחד מן התלמידים: יש לי ללמד עליו חובה, משתקין אותו;⁹ אמר אחד מן התלמידים: יש לי ללמד עליו זכות,¹⁰ מעלי' אותו¹¹ ומושיבי' אותו עמהן¹² ולא היה יורד משם כל היום;¹³ אם יש ממש בדבריו, שומעין לו, אפי' אמ' הוא:¹⁴ יש לי ללמד על עצמי זכות, שומעין לו, ובלבד שיהיה¹⁵ ממש בדבריו.

(ה) אם¹⁶ מצאו לו זכות, פטרוהו, ואם לאו מעבירין אותו¹⁷ עד למחר,¹⁸ ומזדווגין¹⁹ זוגות זוגות,²⁰ וממעמין²¹ במאכל,²² ולא היו שותים יין כל היום, ונושאים ונותנים²³ בדבר²⁴ כל הלילה, ולמחרת משכימים ובאים לבית דין, המזכה אומר: אני הוא המזכה ומזכה אני במקומי;²⁵ והמחייב אומר: אני הוא המחייב ומחייב אני במקומי;²⁶ המלמד חובה מלמד זכות, אבל המלמד זכות אינו יכול לחזור וללמד חובה; אם טעו בדבר, סופרי²⁷ הדיינים מוכירין אותו.²⁸ אם²⁹ מצאו לו זכות פטרוהו,³⁰ ואם

- 1) שעות > *ב* 2) M Ms., o in j *ב* 3) ואחר כך *ב*
 4) *ב* j Ms. מכנסין 4a L o 5) Ms. מן העדים 6) o Ms. L
 אמר אח' מן העדים; M o totum 7) *ב* j Ms. L
 ואפי' *ב* אפילו הוא אמר j 8) כולו > *ב* 9) ביניהן *ב*
 10) o 11) שיהא M Ms. שיש *ב* 12) אפי' אמר Ms. הוא אומר
 in ms. F in DS 13) j Ms. L דיונו *ב*, rectius 14) *ב* 15) מזדווגין
 16) *ב* 17) ממאכל *ב* 18) *ב* 19) ממועמין *ב* 20) contra regulam ונותנים ונושאים
 21) *ב* 22) *ב* 23) *ב* 24) סופרי דיינים L, ה'ד'
 25) אותן *ב* rectius j 26) o hoc et
 prius ms. F et Carlsruhe in DS

לאו עומדין על המנין¹. שנים עשר מזכין, ואחד עשר מחייבין, זכאי: שנים עשר מחייבין, ואחד עשר מזכין, חייב; ² אחד ³ עשר מזכין, ואחד עשר מחייבין, ³ אפילו ⁴ עשרים ושנים מזכים או מחייבין ⁵ ואחד אומר איני יודע, יוסיפו ⁶ הדיינים. עד כמה ⁷ מוסיפין, ⁸ שנים שנים עד שבעים ואחד. שלשים וששה מזכים, ושלשים וחמשה מחייבין, זכאי: שלשים ⁸ וששה מחייבין, ושלשים וחמשה מזכים, חייב; ⁸ שלשים וששה מזכין, ושלשים וששה מחייבין, דנין אלו כנגד אלו, עד שיראה אחד מן המחייבין את ⁹ דברי המזכין.

פרק ישי

[א] נגמר הדין מוציאין אותו לסקלו, ובית הסקילה היה ¹⁰ חוץ לבית דין שנא' והוצא ¹¹ את המקלל אל מחוץ למחנה; ^a ואחד ¹² עומד על פתח בית דין, והסודרים ¹³ בידו, ^b ואדם ¹⁴ אחד רוכב על הסוס ¹⁴ רחוק ממנו, כדי שיהא רואהו; ¹⁵ או ¹⁶ אחד יש לי ללמד עליו זכות, והוא ¹⁷ מניף בסודר, ¹⁸ והסוס רץ ומעמידו; ¹⁹ אפילו הוא עצמו ²⁰ אם אמר: יש לי ללמד על עצמי זכות, מחזירין אותו אפילו ארבעה וחמשה פעמים, ובלבד שיהא ²¹ ממש בדבריו.

1) למנין *b* 2) delendum 3) haec sententia recte o in L
et Ms. et M, sed exstat etiam in *b* ואפילו אחד עשר מזכין וי"א
ומחייבין Ms. 5) ואפילו *j* 4) מחייבין ואחד אומר איני יודע
6) ms. F in DS מוסיפין 7) *b* עד וכמה 8) delendum
ut supra, sed exstat etiam in L 9) o *b* 10) M היתה
11) l. הוצא, in *b* solum המקלל אחד 12)
13) ms. F in DS והסודר 14) M VKZ Ms. L והסוס *b*
15) ms. F in DS שיראה זה את זה ms. Carlsruhe ib. 16) M *j* אמר
17) L הלה *j* 18) L בסודרין *b* 19) sed C ומעמידו *b*
20) omnes 21) (ו)אפילו הוא אומר *b* שיש

אם מצאו לו זכות פטרוהו, ואם לאו יוצא ליסקל, והכרוז¹ יוצא
לפניו: איש פלוני בן איש² פלוני יוצא ליסקל, על שעבר עברה
פלוגית, ופלו' ופלו' עדיו, כל מי שיודע לו זכות יבא וילמד עליו.
(ב) היה רחוק מבית הסקילה עשר³ אמות, אומרים לו: התודה, שכן
דרך כל⁴ המומתין מתודין⁵ שכל המתודה יש לו חלק לעולם
הבא, שכן מצינו בעבן שאמר יהושע: בני שים⁶ כבוד לה' ⁷אלהי
ישראל ותן לו תודה⁸ וגו', ויען עבן את יהושע ויאמר, אמנה⁹
אנכי חטאתי לה' אלהי ישראל. ¹⁰a ומנין שנתכפר¹¹ לו בודויו
שנא' ויאמר יהושע מה ¹¹a עכרתנו יעכרך ה' היום¹² הזה ¹²b
היום¹² הזה אתה עכור ואין אתה עכור לעתיד לבא. ¹³c ואם
אינו יודע להתודות אומרים לו אמור: תהא מיתתי כפרה לכל¹⁴
עונותי; ר' יהודה אומר, אם היה יודע¹⁵ שהוא מזומם ¹⁵a אומר:
תהיא מיתתי כפרה לכל¹⁴ עונותי חוץ מן העון הזה; ¹⁶אמר
לו, אם כן יהא כל אדם אומרים כך¹⁷ כדי לנקות ¹⁷d את עצמם. ¹⁸
(ג) היה¹⁹ רחוק מבית הסקילה ארבע אמות, היו ¹⁹a מפשיטין
אותו¹⁹ את בגדיו; ¹⁹a האיש מכסין אותו מלפניו, והאשה פרק²⁰
אחד מכסין אותה מלפניה ומאחריה, דברי ר' יהודה; וחכמים
אומרים האיש נסקל ערום, ואין האשה נסקלת ערומה.

1) וכרוז ¹ b	2) Ms., o j ² b	3) כעשר ³ b	4) o omnes
5) M להודות	6) L ⁶ b j > נא	7) o C correctum in Romm	8) L j Ms. M > והגד נא לי מה עשית אל תכחד ממני
9) שכפר ⁹ b	10) ¹⁰ b > וכוזאת וכוזאת עשיתי j וכוזאת וכוזאת וגו' >	11) ¹¹ b	12) ¹² b Bomm ביום et hoc occurrit auctori DS sed in
13) לעולם הבא ¹³ b	14) L ¹⁴ b j bis על כל	15) j Ms. אם יודע הוא	16) ¹⁶ a L מעון זה
17) לנקות עצמו ¹⁷ b	18) ¹⁸ b	19) ¹⁹ a o L	20) ²⁰ b o j ms.
פרק אחד מלפניו והאשה	20) o L ²⁰ b j, in M	F in DS	מלפ' ומא'

[ד] בית הסקילה היה גבוה שתי קומות, ואחד 1 מן העדים דוחפו על מתניו, ונהפך על לבו, הופכו על מתניו, אם 2 מת בה 3 יצא, ואם לא 4 נוטל 5 את האבן ^a ונותנה על לבו, אם מת בה יצא, ואם לאו, העד 5 השני נוטל את האבן ונותנה 6 על לבו, אם מת בה יצא, ואם לאו, רגימתו בכל ישראל, שנא, יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו, ^b ונאמר, 7 ויד כל העם באחרונה. ^c

(ה) כל הנסקלין ניתלין, ^a דברי ר' אליעזר; וחכמי' אומרים, אינו נתלה אלא המגדף ^b והעובד עבודה זרה. האיש תולין אותו פניו כלפי העם, והאשה פניה כלפי העץ, דברי ר' אליעזר; וחכמים אומרים האיש נתלה, ואין האשה נתלית; אמר להם 8 ר' אליעז' והלא 9 מעשה בשמעון בן שמח, שתלה שמונים נשים באשקלון? אמרו לו שמונים נשים 10 תלה, ואין דנין שנים ביום אחד. ^c

[ו] כיצד תולין אותו? משקעין את הקורה בארץ, והעץ ^a יוצ' ממנו, 11 ומקיף ^b שתי ידיו זו על גב זו 11a ותולה אותו 12; ר' יוסי אומר הקורה מוטת 13 על הכותל, ותולה בה כדרך שהמטבחים תולין; 14 ומתירין אותו מיד, ואם לאו 15 עוברין 16 עליו בלא תעשה, שנאמר לא תלין נבלתו על העץ 17 ^c וגו'; כלומר מפני מה זה תלוי, מפני שבירך 18 את השם, ונמצא שם שמים מתחלל.

1) אחד ^b	2) ואם ^b j	3) o Ms. V sed exstat in KZ
4) omnes לאן	5) desideratur in ^b L, sed necessum	6) etiam C, sed ונותנו ^b vulgo et Romm
7) o omnes inepte, in Ms. solum	8) o Ms. j L	9) והלא שמעון ^b
10) Ms. אשה	11) L j ממנה M	11a) L לון
12) Var. in DS (sed non legitur in j et N!) probabiliter legendum	13) ms. F in DS	14) L Ms.; in ^b j עושין, sed in j legitur postea
15) lege ל' ut omnes	16) עובר ^b	17) ^b >
M j L [ביום ההוא] et postea L ^b j תלוי	18) ^b ,	in j Ms. שקילל

(ז) אמר ר' מאיר, בזמן 1 שאדם מצטער מה הלשון 2 אומרת: "קלני 3 מראשי קלני 3 מזרועי, *b* אם כך, אמר הקב"ה 4 מצטער אני על דמן של רשעים, 5 קל וחומר על דם צדיקים שנשפך; 6 ולא זו בלבד 7 אלא שכל 8 המלין *e* את מתו, עובר עליו 9 בלא תעשה. הלינו 10 לכבודו להביא לו ארון ותכריכין, אינו עובר עליו. ולא היו קוברין אותם 11 בקברות אבותיהם, 11 אלא שני קברות 12 היו מתוקנים לבית דין, אחד לנסקלין ולנשרפים, ואחד לנהרגין ולנחנקין. 13 *d*

(ח) נתעכל 14 הבשר, היו 15 מלקטין את העצמות *a* וקוברין אותם במקומן, *b* והקרובין באים *e* ושואלין את שלום 16 העדים ואת שלום 16 הדיינים, כלומר: שאין 17 בלבנו עליכם כלום, 18 שדין אמת דנתם, ולא היו מתאבלים אלא 19 אוננים *d* שאין אנינות 20 אלא בלב.

פרק שביעי

[א] ארבע מיתות נמסרו לבית דין, סקילה שריפה הרג וחנק; *a* ר' שמעון אומר שריפה סקילה חנק והרג. זו מצות הנסקלין. *b*
 (ב) מצות הנשרפין, *a* היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו,

1) *b* בשעה 2) *b* j (ה) לשון 3) *inepte, et corruptionem* שכינה מה (ה) לשון 4) *in mišnajoth* כביכול 5) *L Ms.* auget praef. ה in j et vocabulum 6) *Ms. G* קלעני 7) *ed G* קל אני 8) *Ms.* א"כ אמרה הכתוב 9) *Ms. M j, in b o* אמרו 10) *C >* כל *b* 11) *Ms. L, sed* אבותיו, אותו 12) *Ms. j M, sed b* בתי ק' 13) *M Ms. j etc., in b* ואחר לנהרגין 14) *j Ms. L* נחאכל 15) *T IX. 8* ניתעכל 16) *o b* אכל *b* 17) *o b Ms. j* דעו שאין 18) *Ms. L* אנינה 19) *Ms. L* j 20) *Ms. L* j

ונותנין סודרין¹ קשה לתוך הרכה,² וכורך על צאורו, זה מישך³
 אצלו וזה מישך⁴ אצלו, עד שהוא⁵ פותח את פיו, ומדליק את
 הפתילה⁶ וזורקה לתוך פיו, והיא יורדת⁷ לתוך מעיו וחומרת^{8a}
 את בני מעיו; ר' יהודה אומר, אף הוא אם מת⁹ בידו לא היו
 מקיימין בו מצות שריפה, אלא פותחין את פיו בצבת¹⁰ שלא
 בטובתו, ומדליקין¹¹ את הפתילה וזורקה לתוך פיו, ויורדת לתוך
 מעיו, וחומרת את בני מעיו; אמר ר' אליעזר¹² 6a בר' 6b צדוק,¹³ e
 מעשה בבת כהן¹⁴ שזינתה והקיפה חבילי זמורות ושרפוה; אמרו
 לו מפני שלא היה בית דין באותה¹⁵ שעה בקי. f

ג) מצות הנהרגין, היו מתיוון את ראשו בסיף, כדרך שהמלכות
 עושה; a: ר' יהודה אומר, ניוול¹⁶ הוא זה! 9a אלא מניח¹⁷ את ראשו
 על הסדן, וקוצץ אותו בקופים; 10 אמרו לו, אין¹⁸ מיתה מנוולת
 מזו! מצות הנחנקין, היו משקעין אותו בזבל עד ארכובותיו,
 ונותנין סודרין¹⁹ קשה לתוך הרכה, וכורך על צאורו, זה מושך
 אצלו, וזה מושך אצלו, עד שנפשו יוצאת. 13

ד) אלו הן הנסקלין, הבא על האם, ועל אשת אב, ועל הכלה; a:
 הבא²⁰ על הזכור²¹ ועל הבהמה²² והאשה המביאה את הבהמה²³
 והמגדף, e והעובד עבודה זרה, f והנותן מזרעו למולך, g ובעל
 אוב וידעוני, h והמחל²⁴ את השבת, i והמקלל אביו ואמו; j והבא על
 נערה מאורסה, k 15 והמסית והמדיח²⁵ המכשף, m וכן סורר ומורה. n

שפותח 3) b o et legit מושך 2) omnes recte סודר 1) b
 5) omnes cum dalet h וחומרת 4a) Maim. Var. ויורדת 4) b
 ומדליק In ms. Carlsruhe in DS (praeter mišnajoth veteres) פתילה של אבר ונותנה ... ויורד ... וחומר
 לעזר 6a) j L של אותה 8) b אחת 7) b > בן צדוק b, בי רבי 6b)
 11) ms. Ms. בקופיץ 10) L; מניחין b 9b) לו b 9a)
 ונותנין סודר C ונותן סודר 12) b Romm אין לך F in DS
 עד שתצא נשמתו Ms. F in DS, יוצא Ms. L, יוצאה j 13)
 המאורסה b 15) o in b L, והבא j, הבא Ms. 14)

הבא על האם, חייב עליה משום האם¹ ומשום אשת אב;² ר' יהודה אומר, אינו חייב אלא משום האם בלבד. הבא על אשת אב, חייב עליה משום אשת אב, ומשום אשת איש, בין בחיי אביו, ובין לאחר מיתת אביו,³ בין מן האירוסין בין מן הנשואין. הבא על כלתו, חייב עליה משום כלתו ומשום אשת איש, בין בחיי בנו, ובין לאחר מיתת בנו, בין מן האירוסין, ובין מן הנשואין. הבא על הזכור, ועל הבהמה, והאשה המביא את הבהמה, אם אדם חטא, בהמה מה חטאה?⁴ אלא לפי שבאת לאדם⁵ תקלה על ידיה, לפיכך אמר הכתוב,⁶ תסקל; דבר אחר, שלא תהא הבהמה עוברת בשוק ויאמרו זו היא הבהמה שנסקל איש⁷ פלוני על ידיה.

(ה) המגרף אינו חייב עד שיפרש את ה'⁸ a; אמר ר' יהושע בן קרחה, בכל יום⁹ דנין את הערד'^c בכנוי יכה יוסי את יוסי;⁹ נגמר את הדין,¹⁰ לא היו¹¹ הורגין בכנוי, ^d אלא מוציאין את¹² כל האדם לחוץ,¹³ ומשיירין¹⁴ את הגדול שבהן, ^e ואומרים לו, אמור מה ששמעת בפירוש, והוא אומר, והדיינין עומדין על רגליהן, וקורעין^g ולא מאחין,^h והשני אומר אף אני כמוהו, והשלשי אומ' אף אני כמוהו.

(ו) העובר עבודה זרה, ^a אחד העובר אחד הזובח¹⁵ אחד המקטר ואחד המנסך ואחד המשתחוה והמקבלו¹⁶ עליו לאלוה והאומר לו

1) אם ^b	2) Ms. משום אשת אב ומשום אם	3) ms.
F in DS לאחר מותו	4) L Ms. חטאת	5) Ms. לאדן
6) ms. F in DS הקב"ה	7) o ^b	8) j M.
9) L Z יוסי; VK Ms. M bis (notandum in Ms. nom. pr. Jose semper scriptum)	10) omnes	
11) b o inepte propter	12) b o et	
13) L o	14) j Ms. L, sed ^b	
15) mišnajoth, in j ^b L Ms.	16) L Ms. j; 'המ'	

מה חטאת הבהמה
השם ^b את השם
אין (pro)
שואלין ^b
המזבח,
cf. T X. 3.

אלי אתה. *b* אבל המג[פ]ף¹ והמנשק והמכבר והמחבק² והמרבץ המרחיץ הסך המלביש והמנעיל³ עובר בלא תעשה; *d* הנודר בשמו והמקיים בשמו עובר בלא תעשה. הפוער עצמו בבעל פוער^e זו היא עבודתו, נהוורק. אבן למרקוליס^f זו היא עבודתו.⁴

(ז) הנותן מזרעו למולך, אינו חייב עד שימסור למולך⁵ ויעביר באש; *a* מסר⁶ למולך ולא העביר באש, העביר באש ולא מסר למולך, אינו חייב עד שימסור למולך ויעביר באש.⁶ ובעל אוב זה הפיתום *b*⁷ והמדבר⁸ משחיו, *c* וידעוני זה⁹ המדבר בפיו, *d* הרי אלו בסקילה, והנשאל בהן באזהרה.^e

(ח) המחלל את השבת, בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, *a* והמקלל אביו ואמו, אינו חייב עד שיקלל¹⁰ בשם; קללם בכנוי, *b* ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין.

(ט) הבא על (ה)נערה מאורסה,¹¹ אינו חייב עד שתהא נערה בתולה מאורסה והיא¹² בבית אביה; באו עליה שנים, הראשון בסקילה והשני בחנק.

(י) המסית זה הדיוט^a המסית את ההדיוט; אמר לו: ¹³ יש יראה *b* במקום פלוני, כך אוכלת, כך שותה, כך מיטיבה, כך מריעה; כל חייבי מיתות שבתורה, אין מכמינין^c עליהן חוץ מזו. *d* אמר לשנים והן¹⁴ עדין מביאין¹⁵ אותו לבית דין וסוקלין אותו. אמר לאחד,

1) *b j* L Ms. recte, cf. T X. 3; N המגפף per errorem.

2) L, desideratur in *b j*. An propter consecutionem legendum מקנה vel מעמף vel simile ut in T l. c.?

3) T >

4) suppleendum secundum *j b* Ms. L etc. Pro 'למ' habet במרק' L Ms.

5) ed. Soncino o 6) o M Carlsruhe ms. in DS; in Ms. o מסר

המדבר *b*⁸ הפיתום L, פיתום *b*⁷ למולך ולא העביר באש

9) o 10) omnes שיקללם 11) cf. supra, L המאורסה *b*¹¹

הן *b*¹⁴ rectius *b* 12) *b*, o *j* Ms. L 13) o omnes מאורשה

15) M והן מביאין

והוא אומר לו: יש לי חברים רוצים בכך, אם היה ערום אינו¹
 יכול לדבר בפניהן, אלא² מכמנין³ לאחורי הגדר, והוא אומ' לו:
 אמור⁴ מה שאמרת לי⁵ ביחוד⁶ והוא⁷ אומר⁸, והלה⁹ אמר¹⁰
 היאך נניח את אלהינו שבשמים ונלך ונעבוד עצים ואבנים! אם
 חזר בו¹¹ מוטב, ואם אמר: כך הוא חובתינו, וכן¹² יפה לנו,
 העומדים מאחורי הגדר מביאין אותו לבית דין וסוקלין אותו.
 האומר אעבוד, אלך ואעבוד, נלך ונעבוד, אזבח, אלך ואזבח, נלך
 ונזבח, אקטר, אלך ואקטר, נלך ונקטר, אנסך, אלך ואנסך, נלך
 וננסך, אשתחווה, אלך ואשתחווה, נלך ונשתחווה; המדית! זה האומ'
 נלך ונעבוד עבודה זרה.

[יא] המכשף, זה העושה מעשה, לא האוחז את העינ'¹³; ר' עקיב'
 אומר משום ר' יהושע, שנים לוקמין קישואין,¹⁴ אחד לוקט פטור
 ואחד לוקט חייב: העושה מעשה חייב, והאוחז את העינים פטור.

פרק שמיני

[א] בן סורר ומורה,^a מאימתי הוא¹⁴ נעשה בן סורר ומורה?
 משיביא שתי שערות¹⁵ עד שיקיף זקן התחתון,^b אבל לא
 העליון¹⁶ אלא שדברו חכמים בלשון נקייה,^c שנא' כי יהיה

אם יהיה ערום אין יכול לדבר בפניהם אלא M, ואינו *inepte* ¹ *δ*
 אם היה ערום ואינו j. רוצה *habet* יכול *ms. F in DS pro*, מכמינין
 לו ⁴ M > ³ omnes מכמינין ² *δ* o מדבר בפניהן
 לו ⁸ *δ* M > ⁷ והלה *δ* ⁶ j, בייחוד Ms. ⁵ *δ* o
 לו ¹¹ *δ* > ¹⁰ *δ* > ⁹ In M o והוא אומר לו. והוא *δ*
 המכשף העושה מ' ולא j Ms. ¹³ וכך j כך *δ* ¹² הרי זה
 (Ms. = *texto nostro*; המכ' העו' מ' חייב ולא כו' *δ*; (לא Ms.)
 לא את Ms., ולא העליון *δ* ¹⁶ סְעָרוֹת Ms. ¹⁵ *δ* o ¹⁴

לאיש בן, *d* לא בת, 1 בן, לא איש, הקמן פמור שלא בא לכלל המצות. *2e*

(ב) מאימתי ³ הוא ⁴ חייב? משיאכל טרטימר ⁵ בשר, וישתה חצי לוג יין ^a האיטלקי; *5a* ר' יוסי אומ' מנה בשר, ולוג יין; אבל בחבורת מצוה, ⁶ אכל בעבור החדש, ^b אכל מעשר שני בירושלם, אכל ⁷ נבלות וטרפות שקצים ורמשים, אכל דבר שהוא מצוה, ודבר שהוא עבירה, אכל כל מאכל ולא אכל בשר, שתה כל משקה ולא שתה יין, אינו נעש' בן סורר ומורה, עד שיאכל בשר וישתה יין, שנ' זולל וסובא, *c* אעפ"י שאין ראיה לדבר, זכר לדבר, *d* אל תהי בסובאי יין בזוללי בשר למו. *e*

(ג) גנב משל אביו ואכל ברשות אביו, משל אחרים ⁸ ואכל ברשות אחרים, ⁸ משל אחרי' ⁸ ואכל ברשות אביו, אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיוגנוב משל אביו ויאכל ברשות אחרים; ר' יוסי בר' יהודה ⁹ או', עד שיוגנוב משל אביו ומשל אמו. *a*

(ד) היה אביו רוצה, ואמו אינה רוצה, אמו רוצה, ואביו אינו רוצה, אינו נעשה בן סורר ומורה עד שיהיו שניהם רוצים; ר' יהוד' או' אם לא היתה אמו ראויה לאביו, *a* אינו נעשה בן סורר ומורה. היה אחד מהם גדם, או חגר, או אלם, או סומא, או חרש, אינו נעשה בן סורר ומורה, שנ', ותפשו בו ¹⁰ ולא ¹¹ גידמי' והוציאו

לאיש L, לאיש בן בן לא בת Ms., לאיש בן בן ולא בת ¹ j ² o ³ ומאימתי C ⁴ מצות ⁵ b ⁶ גב א באיטלקי Ms. L Aruch ⁷ טרטי' C et Romm ⁸ טרטימר ⁹ Ms. ¹⁰ אכל בחב' מצוה ¹¹ o Ms. ¹² ms. Carlsruhe in DS > [אכל טבל] אכל נכיל' ... ורמשים [אכל מעשר ראשון] in DS > [אכל טבל ומעשר ראשון] in b C (in parenthesi in Romm) > [אכל טבל ומעשר שני והקדש שלא נפדו] אכל דבר... רבי יוסה ור' Ms. corr ¹³ בי רבי יהודה j ¹⁴ אחרין M ter ¹⁵ ותפשו בו וגו' ותפשו בו M, אביו ואמו > b ¹⁶ יהודה אומר' ותפשו בו וגו' ותפשו בו M, אביו ואמו > b ¹⁷ לא Ms. ¹⁸ ולא גידמין

אותו, ולא חגרי', ואמרו לו ולא אלמים, בנינו זה ולא סומים, איננו שומע בקולינו¹ ולא חרשים. מתרין בו בפני שלשה ומלקין אותו; חזר וקלקל, נדון בעשרים ושלשה, ואינו² נסקל עד שיהיו שם שלשה הראשונים, שנ', בנינו זה זה הוא³ שלקה בפניכם. ברח עד שלא נגמר דינו, ואחר כך הקיף זקן התחתון, פטור, ואם משנגמר דינו ברה, ואח' כך הקיף זקן התחתון, חייב.

ה) בן סורר ומורה נידון⁴ על שם⁵ סופו, ימות זכאי ואל ימות חייב, ^a שמיתתן של רשעים הנייה להם, ^b והנייה לעולם, ולצדיקי⁶ רע להם ורע לעולם; יין ושינה לרשעים⁷ הנייה⁸ להם^c והנייה לעולם, ולצדיקים רע להם ורע לעולם; פזור^d לרשעי' הנייה להם והניי' לעולם, ולצדיקי', רע להם ורע לעולם; כנוס לרשעי' רע להם ורע לעולם, ולצדיקים טוב להם וטוב לעולם; שקט לרשעים רע להם ורע לעולם, ולצדיקים הנייה להם והנייה לעולם.

ו) הבא במחתרת^a ידון⁹ על סופו; ^b היה בא במחתרת ושבר את החבית, ^c אם יש לו דמים^d חייב, אין¹⁰ לו דמים פטור.

ז) אלו¹¹ שמצילין אותם בנפשם^a הרודף אחר חברו להרגו, ^b ואחר הזכור, ^c ואחר הנערה המאורשה, ¹² אבל הרודף אחר הבהמה, והמחלל את השבת, והעובד עבודה זרה, ^d אין מצילין אותם בנפשם.¹³

פרק תשיעי

[א] אלו¹⁴ הן הנשרפין, הבא על אשה ובתה, ובת כהן; ¹⁵ בכלל¹⁶

1) ms. F in DS o 2) Ms. אינו 3) זהו ^b 4) L יידון
 5) M לשם 6) M ושל צדיקים 7) Ms. omnia לרשעין
 Ab etc. usque ad finem paragraphi desideratur in M, de jure, quia
 locum de Baraitha in ^b 71 ^b sumptum esse videtur 8) ^b L הנאה
 omnia 9) j Ms. L, נידון ^b 10) אם אין ^b 11) ואלו הן
 12) Ms. L totaliter = N 'המאורסה' נערה מאורסה
 13) j 14) j ^b Ms. L יש בכלל 15) שזנתה ^b > 16) j ^b Ms. L ואלו ^b בנפשו
^b L Ms.

אשה ובתה, ^a בתו ^b ובת בתו ובת בנו ובת אשתו ובת בתה ובת בנה, ¹ חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו ו ואלו הן ² הנהרגין, הרוצח ואנשי עיר נדחת.

[ב] רוצח שהכה את רעהו בין באבן בין בברזל, ³ וכבש עליו לתוך המים או לתוך האור, ואינו יכול לעלו' משם ומת, חייב; דחפו לתוך המים, או לתוך האור, ויכול הוא ⁴ לעלות משם ומת, פטור; שיסה ^a בו את הכלב, ושיסה ⁵ בו את הנחש, פטור; משיך בו את הנחש, ^b ר' יהודה מחייב, וחכמים פוטרין ו המכה ⁶ את חברו בין באבן בין באגרופ, ^c ⁷ ואמדוהו ⁸ למיתה הקל ⁹ ממה שהיה, ולאחר מיכן ¹⁰ הכביד ומת, חייב; ר' נחמיה פוטר, ¹¹ שרגלים לדבר ו נתכוון להרוג את הבהמה, והרג את האדם, נתכוון להרוג ¹² את הנכרי, ¹³ והרג את ישראל, נתכוון להרוג ¹⁴ את הנפלים, ¹⁵ והרג את ¹⁶ בן קיימא, ¹⁷ פטור; נתכוון להכותו על מתניו, ולא היה בה ^a כדי להמית ¹⁸ על מתניו, והלכה לה ¹⁹ על לבו, והיה בה כדי להמית על לבו, ומת, פטור; ²⁰ נתכוון להכותו על לבו, והיה בה כדי להמית על לבו, והלכה לו על מתניו, ולא היה בה כדי להמית על מתניו, ומת, פטור; ²⁰ נתכוון להרוג את הגדול, והלכה לה על הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, ומת, פטור; ²⁰ נתכוון

1) ms. Carlsruhe in DS secundum ordinem scripturae 2) o ^b הן 3) ^b בברזל 4) j L, באבן או בברזל 5) Ms. שיסה 6) L המכה 7) ms. Carlsruhe in DS רוצח המכה 8) Ms. באבן או באגרופ 9) Ms. והיקל ^b, הקל L, היקל j 10) L Ms.; ^b ועמדוהו 11) j L Ms., פטור 12) ms. Carlsruhe in DS כיני מתניו, cf. citatum in j ad loc. ר' נחמ' פוטר וחכמים מחייבין נתב' לה' 13) L Ms.; ^b לנכרי 14) o L b j נתב' לה' 15) j L Ms., פטור 16) L o לנפלין 17) Ms. קיימא 18) ^b להמיתו 19) sic recte N sed postea ל' promiscue, in ^b בן (in C promiscue, in Romm semper ב' בה, לה) in j M Ms. L 20) M Ms. j L q

להכות את הקטן, והלכה זה¹ על הגדול, ולא היה בה כדי להמית את² הגדול, פטור; נתכוון³ להכותו⁴ על מתניו, והיה בה כדי להמית על מתניו, והלכה לה על לבו, ומת, חייב⁵; נתכוון להכות את הגדול, והיה בה כדי להמית את הגדול, והלכ' לה על הקטן, ומת, חייב; ר' שמעון אומר, אפילו נתכוון להרוג את זה והרג את זה, פטור.

ג) רוצח שנתערב באחרים, כולן פטורין; ר' יהודה אומר כונסין אותו^{6a} לכיפה. ^{7b} וכל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה, ידונו⁸ בקלה, הנסקלין בנשרפין; ר' שמעון אומר, ידונו⁸ בסקילה, שהשריפה חמורה; וחכמים אומרים, ידונו⁸ בשריפה, שהסקילה חמורה; ^c אמר להן ר' שמעון, אלו לא היתה שריפה חמורה, לא נתנה לבת כהן גדול! אמרו לו, אלו לא היתה סקילה חמורה, לא נתנה למגדף ולעובר עבודה זרה! הנהרגין בנחנקין; ר' שמעון אומר בסיף, וחכמים אומרים בחנק.

ד) מי שנתחייב שתי^{8a} מיתות ^a בבית דין⁹ נידון¹⁰ בחמורה; עבר עבירה שיש בה ^{10a} שתי מיתות ^b נידון¹⁰ בחמורה; ר' יוסי אומ', נידון¹⁰ בזיקה ^c הראשונה שבאת¹¹ עליו.

ה) מי שלקה ושנה ^a בבית דין, ¹² כונסין¹³ אותו לכיפה, ומאכילין אותו שעורים, עד שכריסו נבקעת; ¹⁴ ההורג נפשות שלא בעדים, כונסין¹³ אותו לכיפה, ומאכילין אותו¹⁵ לחם צר ומים לחץ. ^b

להכות ⁴ *b* אכל נתכ' ³ *b* 1) omnes לה (לו) ² *o b*
 לכיפא ⁷ Ms. אותן ⁶ *L b j* Ms.; 5) *j L Ms. M o*
 בשתי מיתות ב"ד: ⁹ *L* בשתי ^{8a} *b* cf. supra נידונין ⁸ *b*
 נידון ^{10a} *b*, ידון ¹⁰ *j M Ms. L* שתי מ' ב"ד: ¹¹ *j Ms.* שנתחייב
 מכניסין ¹³ *b* 12) Ms. *j inepte* שבאות, ¹¹ *L Ms.* שנתחייב
 כונסין ¹³ *b* construendum cum בית דין ¹⁴ *j b* L, cf. 4;
 ונותנין לו ¹⁵ Ms. L מתבקעת ¹⁴ *b*

ו) הגונב את הקסוה, a^1 והמקלל בקוסם, b^{1a} והבועל ארמית, c קנאין ^{2} פוגעין ^{3} בו; ^{4} כהן ששמש בטומאה, אין אחיו הכהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פירחי כהונה d מוציאין אותו לעזר, ^{5} ופוצעין ^{6} את מוחו בגזירין, e^7 זר ששמש במקדש, f ר' עקיבא אומר בחנק, וחכמים אומרי, בירי שמים. ^{8}

פרק (תשיעי) [עשירי].

[א] כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנ' ועמך כלם צדיקים לעולם ירשו ארץ. a^9 ואילו שאין להם חלק לעולם הבא, b האומר אין תחיית המתים מן התורה ^{10} ואין תורה מן השמים, ואפיקורוס; ר' עקיבא אומר, אף הקורא בספרים החיצונים, c^{11} והלוחש d על המכה, ואומר כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך; e^{12} אבא שאול אומר, אף ההוגה את השם באותיותיו. f^{13}

[ב] שלשה מלכים וארבעה הדיוטות אין להם חלק לעולם הבא; ^{14} שלשה מלכים, ירבעם ואחאב ומנשה; ר' יהודה אומ', מנשה יש לו חלק לעולם הבא, שנאמר, ויתפלל אליו ויעתר לו וישמע

1) b L, in j הקסווא (sed in Gemara ad locum Ms. הקנאין L, קנאים Ms. 2) בקסם j ^{1a} הקיסווא M, הקסוא desideratur in VK, exstat in Z 3) $mišnajoth$ היו פוגעין 4) b , ומפצעין j 6) חוץ לע' b j L Ms. 5) בהם L, בהן j Ms. ומפציעין j 7) בגזירין Ms. L, ומוציאין Ms. L, ומפציעין b במיתה ביד' שמו' $aliquae mišnajoth >$ 8) בגזירין b , בגזירין In j omittitur citatum totaliter. L Ms. omittunt totam sententiam et incipiunt citatum etc. (L sine ulla constructione cum superioribus) ואילו Ms. Totam sententiam, tantum additam esse (תוספת) coniecit Ch. Taylor in libro qui inscribitur An Appendix to Sayings of the Jewish Fathers, Cambridge 1900, p. 132. 10) Ms. L o, cf. Alfasi in DS 11) החיצונין Ms. 12) L $>$ וגו' b j Ms. $>$ 13) רפאך Ms. (כ' אני ה' רופאך) 14) Ms. o per errorem באותותיו

תפלתו¹ וישיבהו ירושלים למלכותו;^a אמרו לו, למלכותו השיבוהו² ולא השיבוהו² לחיי העולם הבא;³ וארבע[ה] הדיוטות, בלעם^b ודואג ואחיתופל וגיוחוי.

ג) דור המבול אין להם חלק לעולם הבא, ואין עומדים בדיון, שנאמר לא ידון רוחי באדם לעולם.^{a4} אנשי סדום אין להם חלק לעולם הבא,⁵ אבל עומדין בדיון, שנאמר,⁶ ואנשי סדום רעים וחטאים^{6a} וגו' ^b ר' נחמיה אומר, אילו ואילו אין⁷ עומדין בדיון,⁸ שנאמר⁹ על כן לא יקומו רשעים במשפט וגו'^{10c} זה דור המבול, וחטאי' בעדת צדיקים אילו אנשי סדום; אמרו לו בעדת צדיקים אינן עומדין¹¹ אבל עומדין הם¹² בעדת רשעים. מרגלים¹³ אין להם חלק לעולם הבא, שנאמר, ויוציאו מוציאי דבת האר' וימותו,^d בעול' הזה, במגפה, לעולם הבא. דור הפלגה¹⁴ אין להם חלק לעולם הבא שנאמר, ויפץ ה' אותן,¹⁵ בעולם הזה, ומשם הפיצ' ה'^e בעולם הבא.¹⁶ דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא, ואין

1) Ms. L j, תחנתו ^b 2) omnes השיבו 3) etiam L Ms.
ולא לחיי הע"ה הב' הש' ^b sed (לא L) ולא השיבו לחיי ה"ה j
לא דין ולא רוח > In ^b postea. בשגם הוא בשר > Ms. וגו' > L 4)
דור vide hic infra, sed sententia דור הפלגה In ^b rursum consequitur
שנא' ואנשי סדום hic in ^b sequitur 5) etc. o in j Ms. L הפלגה etc.
שנ' לא ידון רוחי citatum superius L valde inepte Ms.; totum o j 6)
j L 7) לה' מאד, רעים בעולם הזה וחטאים לע"ה > 6a)
o Ms. 8) אין ^b, אינן in ^b j citatum totum locum ab 9)
etc. etc., על כן et replicatur בע' צדיקי' usque ad על כן
etc. etc. אילו etc. 10) superfluum videtur et omittitur in
L b j 11) אינם עומדים בעדת צדיקים ^b 12) j Ms. M הן
b 109 e baraitha במגפה לעולם הבא usque ad haec sententia 13)
ut inquam; o in L ut de re omittitur in Jalkut Pent. § 744 et citatur in Ms. L j
14) in ^b post דור המבול 15) l. אותם ut omnes 16) in ^b totus versus et postea binae deductiones sicut supra

עומדים בדיון, שנאמ' במדבר הזה יתמו ושם ימותו, ¹f דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר, עליהן ² הוא אומר, אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח. ³ עדת קרח אינה עתידה לעלות, ³ שנאמר ותכס עליהם הארץ ⁴ ויאבדו מתוך הקהל, ⁵h דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר, עליהם ⁶ הוא אומר ה' ממית ומחיה ⁷ וגו'. ⁷ עשרת השבטים אינן עתידין לחזור, שנאמר, וישליכם אל ארץ אחרת כהיום הזה, ⁷ מה היום הזה הולך ואינו חוזר, כך ⁸ הן הולכין ואינם חוזרין, דברי ר' עקיבא; ר' אליעזר אומר אף ⁹ מה היום מאפיל ומאיר, אף הן ¹⁰ אפילה שלהן עתידה לאור להם ¹¹

ד) אנשי עיר הנדחת אין ¹² להם חלק לעולם הבא, שנאמר ¹² יצאו אנשי בלעל מקרבך ¹³ וכו' ^a ואינן נהרגין ¹⁴ עד שיהיו ¹⁵ מדיחיה מאותה העיר, ומאותו השבט, ועד ¹⁶ שירדה ¹⁷b רובה, ועד ^{18a} שיריחוהו אנשים; ^{18b} הדיחוהו נשים וקטנים, או שהודח מעוטה, או היו מדיחיה מחוצה לה, ¹⁹ הרי אלו כיתידים, וצריכין שני עדים והתראה לכל אחד ואחד; זה חומר ביחידים מבמרובים,

1) supplemendum ut in margine manuscripti M במדבר הזה יתמו
2) L, ceteri עליהם sed corripitur בעוה"ו, ושם ימותו לעוה"ב
3) ms F in DS pro hoc אין להם חלק לעוה"ב בעולם הזה > deductione
4) in b cum עליהן Ms. 5) b > לעולם הבא 6) Ms. 7) o omnes מוריד שאול ויעל > 7)
8) b j Ms. L אף 9) o omnes 10) Ms. j L M הן עשרת השבטים b
11) כשהיא אפילה להן עתידה j, עתיד ליאור M, עתיד להאיר להן
כשהוא L, שהיא אפילה להן עתידה ליאור להן Ms., ליאור להן
ידיחוהו את b > 12) b L, sed o Ms. j 13) caetera = Ms.
14) j L sicut etiam j Ms. L לאמר + [יושבו] M (אנשי) עירם
15) L Ms. (הא) sed Raši ואינם נהרגין b, הא אינן נהרגין Ms.
עד j L Ms. 16) j L Ms. עד 17) omnes שירדה 18a) j L Ms.
הדיחוהו postea, שיריחוהו Ms. ושיריחוהו אנשים M 18b)
L Ms. = N solum, או שהיה מדיחיה חוצה לה (C Romm) b 19)
שהיו

שהיחידים בסקילה, לפיכך ממונם פליט¹ והמרובים בסייף, לפיכך ממונם אבד.

(ה) הבה תבה את יושבי העיר ההיא² לפי חרב,^a החמרת והגמלת העוברת³ ממקום למקום,^b הרי אלו מצלין⁴ אותן, שנאמר, החרם אותה ואת כל אשר בה ואת הבהמה לפי חרב,⁵ מיכן⁶ אמרו נכסי צדיקי' שבתוכה אבודין,⁶ ושבחוצ'⁷ לה פלטים, ושל רשעים בין מתוכה⁸ בין מחוצה⁹ לה אבודין.¹⁰

(ו) ואת כל שללה תקבוצ' אל תוך רחובה,¹¹ אין¹² לה רחוב עושין לה רחוב; היה רחובה חוצה לה, כונסין אותה לתוכה, שנאמר, אל תוך רחובה.¹³ ואת כל שללה,¹⁴ ולא שלל שמים, מיכן¹⁵ אמרו^{16a} ההקדשות שבתוכה^{16b} יפרו, ותרומות ירקבו, ומעשר שני וכתבי הקדש יגנוזו, שנאמר¹⁷ כליל לה' אלהיך; אמ' ר' שמעון אם¹⁸ אתה עושה¹⁹ דין בעיר הנדחת, מעלה אני עליך²⁰ כאילו אתה מעלה²¹ עולה כליל לפני. והיתה תל עולם לא תבנה

- ההיא (C) הזאת (Romm corr.) ² *b* ¹ *omnes* פליט (Ms. פֶּלִיט) ³ *L* ⁴ *omnes* מצילין ⁵ *j* *L* והעוברת ⁶ *L* ⁷ *inepte* ⁸ *omnes* אובדין (אובדין) ⁹ *ms. in DS* ¹⁰ *omnes* אובדין ¹¹ *Ms.* מכאן ¹² *b* ¹³ *j* *L* ¹⁴ *Ms.* ¹⁵ *b* ¹⁶ *Ms.* ¹⁷ *b* ¹⁸ *Ms.* ¹⁹ *b* ²⁰ *Ms.* ²¹ *b* ²² *Ms.* ²³ *b* ²⁴ *Ms.* ²⁵ *b* ²⁶ *Ms.* ²⁷ *b* ²⁸ *Ms.* ²⁹ *b* ³⁰ *Ms.* ³¹ *b* ³² *Ms.* ³³ *b* ³⁴ *Ms.* ³⁵ *b* ³⁶ *Ms.* ³⁷ *b* ³⁸ *Ms.* ³⁹ *b* ⁴⁰ *Ms.* ⁴¹ *b* ⁴² *Ms.* ⁴³ *b* ⁴⁴ *Ms.* ⁴⁵ *b* ⁴⁶ *Ms.* ⁴⁷ *b* ⁴⁸ *Ms.* ⁴⁹ *b* ⁵⁰ *Ms.* ⁵¹ *b* ⁵² *Ms.* ⁵³ *b* ⁵⁴ *Ms.* ⁵⁵ *b* ⁵⁶ *Ms.* ⁵⁷ *b* ⁵⁸ *Ms.* ⁵⁹ *b* ⁶⁰ *Ms.* ⁶¹ *b* ⁶² *Ms.* ⁶³ *b* ⁶⁴ *Ms.* ⁶⁵ *b* ⁶⁶ *Ms.* ⁶⁷ *b* ⁶⁸ *Ms.* ⁶⁹ *b* ⁷⁰ *Ms.* ⁷¹ *b* ⁷² *Ms.* ⁷³ *b* ⁷⁴ *Ms.* ⁷⁵ *b* ⁷⁶ *Ms.* ⁷⁷ *b* ⁷⁸ *Ms.* ⁷⁹ *b* ⁸⁰ *Ms.* ⁸¹ *b* ⁸² *Ms.* ⁸³ *b* ⁸⁴ *Ms.* ⁸⁵ *b* ⁸⁶ *Ms.* ⁸⁷ *b* ⁸⁸ *Ms.* ⁸⁹ *b* ⁹⁰ *Ms.* ⁹¹ *b* ⁹² *Ms.* ⁹³ *b* ⁹⁴ *Ms.* ⁹⁵ *b* ⁹⁶ *Ms.* ⁹⁷ *b* ⁹⁸ *Ms.* ⁹⁹ *b* ¹⁰⁰ *Ms.* ¹⁰¹ *b* ¹⁰² *Ms.* ¹⁰³ *b* ¹⁰⁴ *Ms.* ¹⁰⁵ *b* ¹⁰⁶ *Ms.* ¹⁰⁷ *b* ¹⁰⁸ *Ms.* ¹⁰⁹ *b* ¹¹⁰ *Ms.* ¹¹¹ *b* ¹¹² *Ms.* ¹¹³ *b* ¹¹⁴ *Ms.* ¹¹⁵ *b* ¹¹⁶ *Ms.* ¹¹⁷ *b* ¹¹⁸ *Ms.* ¹¹⁹ *b* ¹²⁰ *Ms.* ¹²¹ *b* ¹²² *Ms.* ¹²³ *b* ¹²⁴ *Ms.* ¹²⁵ *b* ¹²⁶ *Ms.* ¹²⁷ *b* ¹²⁸ *Ms.* ¹²⁹ *b* ¹³⁰ *Ms.* ¹³¹ *b* ¹³² *Ms.* ¹³³ *b* ¹³⁴ *Ms.* ¹³⁵ *b* ¹³⁶ *Ms.* ¹³⁷ *b* ¹³⁸ *Ms.* ¹³⁹ *b* ¹⁴⁰ *Ms.* ¹⁴¹ *b* ¹⁴² *Ms.* ¹⁴³ *b* ¹⁴⁴ *Ms.* ¹⁴⁵ *b* ¹⁴⁶ *Ms.* ¹⁴⁷ *b* ¹⁴⁸ *Ms.* ¹⁴⁹ *b* ¹⁵⁰ *Ms.* ¹⁵¹ *b* ¹⁵² *Ms.* ¹⁵³ *b* ¹⁵⁴ *Ms.* ¹⁵⁵ *b* ¹⁵⁶ *Ms.* ¹⁵⁷ *b* ¹⁵⁸ *Ms.* ¹⁵⁹ *b* ¹⁶⁰ *Ms.* ¹⁶¹ *b* ¹⁶² *Ms.* ¹⁶³ *b* ¹⁶⁴ *Ms.* ¹⁶⁵ *b* ¹⁶⁶ *Ms.* ¹⁶⁷ *b* ¹⁶⁸ *Ms.* ¹⁶⁹ *b* ¹⁷⁰ *Ms.* ¹⁷¹ *b* ¹⁷² *Ms.* ¹⁷³ *b* ¹⁷⁴ *Ms.* ¹⁷⁵ *b* ¹⁷⁶ *Ms.* ¹⁷⁷ *b* ¹⁷⁸ *Ms.* ¹⁷⁹ *b* ¹⁸⁰ *Ms.* ¹⁸¹ *b* ¹⁸² *Ms.* ¹⁸³ *b* ¹⁸⁴ *Ms.* ¹⁸⁵ *b* ¹⁸⁶ *Ms.* ¹⁸⁷ *b* ¹⁸⁸ *Ms.* ¹⁸⁹ *b* ¹⁹⁰ *Ms.* ¹⁹¹ *b* ¹⁹² *Ms.* ¹⁹³ *b* ¹⁹⁴ *Ms.* ¹⁹⁵ *b* ¹⁹⁶ *Ms.* ¹⁹⁷ *b* ¹⁹⁸ *Ms.* ¹⁹⁹ *b* ²⁰⁰ *Ms.* ²⁰¹ *b* ²⁰² *Ms.* ²⁰³ *b* ²⁰⁴ *Ms.* ²⁰⁵ *b* ²⁰⁶ *Ms.* ²⁰⁷ *b* ²⁰⁸ *Ms.* ²⁰⁹ *b* ²¹⁰ *Ms.* ²¹¹ *b* ²¹² *Ms.* ²¹³ *b* ²¹⁴ *Ms.* ²¹⁵ *b* ²¹⁶ *Ms.* ²¹⁷ *b* ²¹⁸ *Ms.* ²¹⁹ *b* ²²⁰ *Ms.* ²²¹ *b* ²²² *Ms.* ²²³ *b* ²²⁴ *Ms.* ²²⁵ *b* ²²⁶ *Ms.* ²²⁷ *b* ²²⁸ *Ms.* ²²⁹ *b* ²³⁰ *Ms.* ²³¹ *b* ²³² *Ms.* ²³³ *b* ²³⁴ *Ms.* ²³⁵ *b* ²³⁶ *Ms.* ²³⁷ *b* ²³⁸ *Ms.* ²³⁹ *b* ²⁴⁰ *Ms.* ²⁴¹ *b* ²⁴² *Ms.* ²⁴³ *b* ²⁴⁴ *Ms.* ²⁴⁵ *b* ²⁴⁶ *Ms.* ²⁴⁷ *b* ²⁴⁸ *Ms.* ²⁴⁹ *b* ²⁵⁰ *Ms.* ²⁵¹ *b* ²⁵² *Ms.* ²⁵³ *b* ²⁵⁴ *Ms.* ²⁵⁵ *b* ²⁵⁶ *Ms.* ²⁵⁷ *b* ²⁵⁸ *Ms.* ²⁵⁹ *b* ²⁶⁰ *Ms.* ²⁶¹ *b* ²⁶² *Ms.* ²⁶³ *b* ²⁶⁴ *Ms.* ²⁶⁵ *b* ²⁶⁶ *Ms.* ²⁶⁷ *b* ²⁶⁸ *Ms.* ²⁶⁹ *b* ²⁷⁰ *Ms.* ²⁷¹ *b* ²⁷² *Ms.* ²⁷³ *b* ²⁷⁴ *Ms.* ²⁷⁵ *b* ²⁷⁶ *Ms.* ²⁷⁷ *b* ²⁷⁸ *Ms.* ²⁷⁹ *b* ²⁸⁰ *Ms.* ²⁸¹ *b* ²⁸² *Ms.* ²⁸³ *b* ²⁸⁴ *Ms.* ²⁸⁵ *b* ²⁸⁶ *Ms.* ²⁸⁷ *b* ²⁸⁸ *Ms.* ²⁸⁹ *b* ²⁹⁰ *Ms.* ²⁹¹ *b* ²⁹² *Ms.* ²⁹³ *b* ²⁹⁴ *Ms.* ²⁹⁵ *b* ²⁹⁶ *Ms.* ²⁹⁷ *b* ²⁹⁸ *Ms.* ²⁹⁹ *b* ³⁰⁰ *Ms.* ³⁰¹ *b* ³⁰² *Ms.* ³⁰³ *b* ³⁰⁴ *Ms.* ³⁰⁵ *b* ³⁰⁶ *Ms.* ³⁰⁷ *b* ³⁰⁸ *Ms.* ³⁰⁹ *b* ³¹⁰ *Ms.* ³¹¹ *b* ³¹² *Ms.* ³¹³ *b* ³¹⁴ *Ms.* ³¹⁵ *b* ³¹⁶ *Ms.* ³¹⁷ *b* ³¹⁸ *Ms.* ³¹⁹ *b* ³²⁰ *Ms.* ³²¹ *b* ³²² *Ms.* ³²³ *b* ³²⁴ *Ms.* ³²⁵ *b* ³²⁶ *Ms.* ³²⁷ *b* ³²⁸ *Ms.* ³²⁹ *b* ³³⁰ *Ms.* ³³¹ *b* ³³² *Ms.* ³³³ *b* ³³⁴ *Ms.* ³³⁵ *b* ³³⁶ *Ms.* ³³⁷ *b* ³³⁸ *Ms.* ³³⁹ *b* ³⁴⁰ *Ms.* ³⁴¹ *b* ³⁴² *Ms.* ³⁴³ *b* ³⁴⁴ *Ms.* ³⁴⁵ *b* ³⁴⁶ *Ms.* ³⁴⁷ *b* ³⁴⁸ *Ms.* ³⁴⁹ *b* ³⁵⁰ *Ms.* ³⁵¹ *b* ³⁵² *Ms.* ³⁵³ *b* ³⁵⁴ *Ms.* ³⁵⁵ *b* ³⁵⁶ *Ms.* ³⁵⁷ *b* ³⁵⁸ *Ms.* ³⁵⁹ *b* ³⁶⁰ *Ms.* ³⁶¹ *b* ³⁶² *Ms.* ³⁶³ *b* ³⁶⁴ *Ms.* ³⁶⁵ *b* ³⁶⁶ *Ms.* ³⁶⁷ *b* ³⁶⁸ *Ms.* ³⁶⁹ *b* ³⁷⁰ *Ms.* ³⁷¹ *b* ³⁷² *Ms.* ³⁷³ *b* ³⁷⁴ *Ms.* ³⁷⁵ *b* ³⁷⁶ *Ms.* ³⁷⁷ *b* ³⁷⁸ *Ms.* ³⁷⁹ *b* ³⁸⁰ *Ms.* ³⁸¹ *b* ³⁸² *Ms.* ³⁸³ *b* ³⁸⁴ *Ms.* ³⁸⁵ *b* ³⁸⁶ *Ms.* ³⁸⁷ *b* ³⁸⁸ *Ms.* ³⁸⁹ *b* ³⁹⁰ *Ms.* ³⁹¹ *b* ³⁹² *Ms.* ³⁹³ *b* ³⁹⁴ *Ms.* ³⁹⁵ *b* ³⁹⁶ *Ms.* ³⁹⁷ *b* ³⁹⁸ *Ms.* ³⁹⁹ *b* ⁴⁰⁰ *Ms.* ⁴⁰¹ *b* ⁴⁰² *Ms.* ⁴⁰³ *b* ⁴⁰⁴ *Ms.* ⁴⁰⁵ *b* ⁴⁰⁶ *Ms.* ⁴⁰⁷ *b* ⁴⁰⁸ *Ms.* ⁴⁰⁹ *b* ⁴¹⁰ *Ms.* ⁴¹¹ *b* ⁴¹² *Ms.* ⁴¹³ *b* ⁴¹⁴ *Ms.* ⁴¹⁵ *b* ⁴¹⁶ *Ms.* ⁴¹⁷ *b* ⁴¹⁸ *Ms.* ⁴¹⁹ *b* ⁴²⁰ *Ms.* ⁴²¹ *b* ⁴²² *Ms.* ⁴²³ *b* ⁴²⁴ *Ms.* ⁴²⁵ *b* ⁴²⁶ *Ms.* ⁴²⁷ *b* ⁴²⁸ *Ms.* ⁴²⁹ *b* ⁴³⁰ *Ms.* ⁴³¹ *b* ⁴³² *Ms.* ⁴³³ *b* ⁴³⁴ *Ms.* ⁴³⁵ *b* ⁴³⁶ *Ms.* ⁴³⁷ *b* ⁴³⁸ *Ms.* ⁴³⁹ *b* ⁴⁴⁰ *Ms.* ⁴⁴¹ *b* ⁴⁴² *Ms.* ⁴⁴³ *b* ⁴⁴⁴ *Ms.* ⁴⁴⁵ *b* ⁴⁴⁶ *Ms.* ⁴⁴⁷ *b* ⁴⁴⁸ *Ms.* ⁴⁴⁹ *b* ⁴⁵⁰ *Ms.* ⁴⁵¹ *b* ⁴⁵² *Ms.* ⁴⁵³ *b* ⁴⁵⁴ *Ms.* ⁴⁵⁵ *b* ⁴⁵⁶ *Ms.* ⁴⁵⁷ *b* ⁴⁵⁸ *Ms.* ⁴⁵⁹ *b* ⁴⁶⁰ *Ms.* ⁴⁶¹ *b* ⁴⁶² *Ms.* ⁴⁶³ *b* ⁴⁶⁴ *Ms.* ⁴⁶⁵ *b* ⁴⁶⁶ *Ms.* ⁴⁶⁷ *b* ⁴⁶⁸ *Ms.* ⁴⁶⁹ *b* ⁴⁷⁰ *Ms.* ⁴⁷¹ *b* ⁴⁷² *Ms.* ⁴⁷³ *b* ⁴⁷⁴ *Ms.* ⁴⁷⁵ *b* ⁴⁷⁶ *Ms.* ⁴⁷⁷ *b* ⁴⁷⁸ *Ms.* ⁴⁷⁹ *b* ⁴⁸⁰ *Ms.* ⁴⁸¹ *b* ⁴⁸² *Ms.* ⁴⁸³ *b* ⁴⁸⁴ *Ms.* ⁴⁸⁵ *b* ⁴⁸⁶ *Ms.* ⁴⁸⁷ *b* ⁴⁸⁸ *Ms.* ⁴⁸⁹ *b* ⁴⁹⁰ *Ms.* ⁴⁹¹ *b* ⁴⁹² *Ms.* ⁴⁹³ *b* ⁴⁹⁴ *Ms.* ⁴⁹⁵ *b* ⁴⁹⁶ *Ms.* ⁴⁹⁷ *b* ⁴⁹⁸ *Ms.* ⁴⁹⁹ *b* ⁵⁰⁰ *Ms.* ⁵⁰¹ *b* ⁵⁰² *Ms.* ⁵⁰³ *b* ⁵⁰⁴ *Ms.* ⁵⁰⁵ *b* ⁵⁰⁶ *Ms.* ⁵⁰⁷ *b* ⁵⁰⁸ *Ms.* ⁵⁰⁹ *b* ⁵¹⁰ *Ms.* ⁵¹¹ *b* ⁵¹² *Ms.* ⁵¹³ *b* ⁵¹⁴ *Ms.* ⁵¹⁵ *b* ⁵¹⁶ *Ms.* ⁵¹⁷ *b* ⁵¹⁸ *Ms.* ⁵¹⁹ *b* ⁵²⁰ *Ms.* ⁵²¹ *b* ⁵²² *Ms.* ⁵²³ *b* ⁵²⁴ *Ms.* ⁵²⁵ *b* ⁵²⁶ *Ms.* ⁵²⁷ *b* ⁵²⁸ *Ms.* ⁵²⁹ *b* ⁵³⁰ *Ms.* ⁵³¹ *b* ⁵³² *Ms.* ⁵³³ *b* ⁵³⁴ *Ms.* ⁵³⁵ *b* ⁵³⁶ *Ms.* ⁵³⁷ *b* ⁵³⁸ *Ms.* ⁵³⁹ *b* ⁵⁴⁰ *Ms.* ⁵⁴¹ *b* ⁵⁴² *Ms.* ⁵⁴³ *b* ⁵⁴⁴ *Ms.* ⁵⁴⁵ *b* ⁵⁴⁶ *Ms.* ⁵⁴⁷ *b* ⁵⁴⁸ *Ms.* ⁵⁴⁹ *b* ⁵⁵⁰ *Ms.* ⁵⁵¹ *b* ⁵⁵² *Ms.* ⁵⁵³ *b* ⁵⁵⁴ *Ms.* ⁵⁵⁵ *b* ⁵⁵⁶ *Ms.* ⁵⁵⁷ *b* ⁵⁵⁸ *Ms.* ⁵⁵⁹ *b* ⁵⁶⁰ *Ms.* ⁵⁶¹ *b* ⁵⁶² *Ms.* ⁵⁶³ *b* ⁵⁶⁴ *Ms.* ⁵⁶⁵ *b* ⁵⁶⁶ *Ms.* ⁵⁶⁷ *b* ⁵⁶⁸ *Ms.* ⁵⁶⁹ *b* ⁵⁷⁰ *Ms.* ⁵⁷¹ *b* ⁵⁷² *Ms.* ⁵⁷³ *b* ⁵⁷⁴ *Ms.* ⁵⁷⁵ *b* ⁵⁷⁶ *Ms.* ⁵⁷⁷ *b* ⁵⁷⁸ *Ms.* ⁵⁷⁹ *b* ⁵⁸⁰ *Ms.* ⁵⁸¹ *b* ⁵⁸² *Ms.* ⁵⁸³ *b* ⁵⁸⁴ *Ms.* ⁵⁸⁵ *b* ⁵⁸⁶ *Ms.* ⁵⁸⁷ *b* ⁵⁸⁸ *Ms.* ⁵⁸⁹ *b* ⁵⁹⁰ *Ms.* ⁵⁹¹ *b* ⁵⁹² *Ms.* ⁵⁹³ *b* ⁵⁹⁴ *Ms.* ⁵⁹⁵ *b* ⁵⁹⁶ *Ms.* ⁵⁹⁷ *b* ⁵⁹⁸ *Ms.* ⁵⁹⁹ *b* ⁶⁰⁰ *Ms.* ⁶⁰¹ *b* ⁶⁰² *Ms.* ⁶⁰³ *b* ⁶⁰⁴ *Ms.* ⁶⁰⁵ *b* ⁶⁰⁶ *Ms.* ⁶⁰⁷ *b* ⁶⁰⁸ *Ms.* ⁶⁰⁹ *b* ⁶¹⁰ *Ms.* ⁶¹¹ *b* ⁶¹² *Ms.* ⁶¹³ *b* ⁶¹⁴ *Ms.* ⁶¹⁵ *b* ⁶¹⁶ *Ms.* ⁶¹⁷ *b* ⁶¹⁸ *Ms.* ⁶¹⁹ *b* ⁶²⁰ *Ms.* ⁶²¹ *b* ⁶²² *Ms.* ⁶²³ *b* ⁶²⁴ *Ms.* ⁶²⁵ *b* ⁶²⁶ *Ms.* ⁶²⁷ *b* ⁶²⁸ *Ms.* ⁶²⁹ *b* ⁶³⁰ *Ms.* ⁶³¹ *b* ⁶³² *Ms.* ⁶³³ *b* ⁶³⁴ *Ms.* ⁶³⁵ *b* ⁶³⁶ *Ms.* ⁶³⁷ *b* ⁶³⁸ *Ms.* ⁶³⁹ *b* ⁶⁴⁰ *Ms.* ⁶⁴¹ *b* ⁶⁴² *Ms.* ⁶⁴³ *b* ⁶⁴⁴ *Ms.* ⁶⁴⁵ *b* ⁶⁴⁶ *Ms.* ⁶⁴⁷ *b* ⁶⁴⁸ *Ms.* ⁶⁴⁹ *b* ⁶⁵⁰ *Ms.* ⁶⁵¹ *b* ⁶⁵² *Ms.* ⁶⁵³ *b* ⁶⁵⁴ *Ms.* ⁶⁵⁵ *b* ⁶⁵⁶ *Ms.* ⁶⁵⁷ *b* ⁶⁵⁸ *Ms.* ⁶⁵⁹ *b* ⁶⁶⁰ *Ms.* ⁶⁶¹ *b* ⁶⁶² *Ms.* ⁶⁶³ *b* ⁶⁶⁴ *Ms.* ⁶⁶⁵ *b* ⁶⁶⁶ *Ms.* ⁶⁶⁷ *b* ⁶⁶⁸ *Ms.* ⁶⁶⁹ *b* ⁶⁷⁰ *Ms.* ⁶⁷¹ *b* ⁶⁷² *Ms.* ⁶⁷³ *b* ⁶⁷⁴ *Ms.* ⁶⁷⁵ *b* ⁶⁷⁶ *Ms.* ⁶⁷⁷ *b* ⁶⁷⁸ *Ms.* ⁶⁷⁹ *b* ⁶⁸⁰ *Ms.* ⁶⁸¹ *b* ⁶⁸² *Ms.* ⁶⁸³ *b* ⁶⁸⁴ *Ms.* ⁶⁸⁵ *b* ⁶⁸⁶ *Ms.* ⁶⁸⁷ *b* ⁶⁸⁸ *Ms.* ⁶⁸⁹ *b* ⁶⁹⁰ *Ms.* ⁶⁹¹ *b* ⁶⁹² *Ms.* ⁶⁹³ *b* ⁶⁹⁴ *Ms.* ⁶⁹⁵ *b* ⁶⁹⁶ *Ms.* ⁶⁹⁷ *b* ⁶⁹⁸ *Ms.* ⁶⁹⁹ *b* ⁷⁰⁰ *Ms.* ⁷⁰¹ *b* ⁷⁰² *Ms.* ⁷⁰³ *b* ⁷⁰⁴ *Ms.* ⁷⁰⁵ *b* ⁷⁰⁶ *Ms.* ⁷⁰⁷ *b* ⁷⁰⁸ *Ms.* ⁷⁰⁹ *b* ⁷¹⁰ *Ms.* ⁷¹¹ *b* ⁷¹² *Ms.* ⁷¹³ *b* ⁷¹⁴ *Ms.* ⁷¹⁵ *b* ⁷¹⁶ *Ms.* ⁷¹⁷ *b* ⁷¹⁸ *Ms.* ⁷¹⁹ *b* ⁷²⁰ *Ms.* ⁷²¹ *b* ⁷²² *Ms.* ⁷²³ *b* ⁷²⁴ *Ms.* ⁷²⁵ *b* ⁷²⁶ *Ms.* ⁷²⁷ *b* ⁷²⁸ *Ms.* ⁷²⁹ *b* ⁷³⁰ *Ms.* ⁷³¹ *b* ⁷³² *Ms.* ⁷³³ *b* ⁷³⁴ *Ms.* ⁷³⁵ *b* ⁷³⁶ *Ms.* ⁷³⁷ *b* ⁷³⁸ *Ms.* ⁷³⁹ *b* ⁷⁴⁰ *Ms.* ⁷⁴¹ *b* ⁷⁴² *Ms.* ⁷⁴³ *b* ⁷⁴⁴ *Ms.* ⁷⁴⁵ *b* ⁷⁴⁶ *Ms.* ⁷⁴⁷ *b* ⁷⁴⁸ *Ms.* ⁷⁴⁹ *b* ⁷⁵⁰ *Ms.* ⁷⁵¹ *b* ⁷⁵² *Ms.* ⁷⁵³ *b* ⁷⁵⁴ *Ms.* ⁷⁵⁵ *b* ⁷⁵⁶ *Ms.* ⁷⁵⁷ *b* ⁷⁵⁸

עוד¹ לא תעשה אותה² גנות ופרדסים, דברי ר' יוסי הגלילי;
 ר' עקיבה אומר, לא תבנה עוד³ לכמות שהיתה, אינה נבנית,
 אבל נעשית⁴ גנות ופרדסים. ולא ירבק בידך מאומה מן החרם
 למען⁵ שוב ה' מחרון אפו ונתן לך רחמים ורחמך והרבך,⁶ כל⁷
 זמן שהרשעים⁷ בעולם, חרון אף⁸ בעולם, אבדו רשעים מן
 העולם, חרון אף מסתלק⁹ מן העולם.⁸

פרק (עשרי) [אהד עשר].

[א] ואילו¹⁰ הן הנחנקין,^a המכה אביו ואמו, וגונב נפש מישראל,
 וזקן ממרא^b על פי בית דין, ונביא השקר, והמתנבא לשם¹¹
 עבוד' זרה, והבא על אשת איש, וזוממי בת כהן^c ובועלה; המכה
 אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה; זה חומר במקלל^d
 מבמכה, שהמקלל לאחר מיתה חייב, והמכה¹² לאחר מיתה
 פטור; וגונב¹³ נפש מישראל אינו חייב, עד שיכניסנו¹⁴ לרשותו;
 רבי יהודה או', עד שיכניסנו¹⁴ לרשותו וישתמש בו, שנאמר,
 והתעמר בו ומכרו.^e והגונב¹⁵ את בנו, ר' יוחנן בן ברוקה מחייב,
 וחכמים פוטרים. גנב את¹⁶ שחציו עבד וחציו בן חורין,^f ר'
 יהודה מחייב, וחכמים פוטרים.

[ב] זקן ממרא על פי בית דין, שנאמר, כי יפלא ממך דבר למשפט¹⁷

1) omittuntur in *b*, sed exstant in *j* M Ms. L
 2) *j* Ms. 'לא תעשה אפילו' M L, 'לא תיעשה אפ' Sifre = N
 3) L duplicat עוד 4) Ms. *b j* L היא נעשית 5) o *b*, in F
 וגו' > והרבך in *j* post exstat; usque ad אפו (vide DS) et Ms.
 6) *b* שכל 7) M שרשעים 8) M אפו 9) *j b* L Ms.
 בשם *j b* L Ms.; 11) אליו *b* 10) אפו M נסתלק חרון אף
 in 13) והמקלל (והמכה l.) לאחר מ' (חייב d.) פטור L corr 12)
 הגונב 14) aliquae mišnajoth incipit mišna nova et legitur
 הגונב *b* 15) שיכניסו 16) *j b* o, sed L Ms. = N
 בין נגע לנגע ms. F in DS + בין דם לדם בין דין לדין > *j* L 17)

וגו'. *a* ושלשה¹ בתי דינין היו שם, *b* אחד² על פתח הר הבית, ואחד³ על פתח העזרה, ואחד⁴ בלשכת הגזית; *c* באים לזה שעל פתח הר הבית, ואמר להם, כך דרשתי וכך דרשו חברי, כך לימדתי וכך לימדו חברי, אם שמעו⁵ אמרו⁶ להן, ואם לאו באים⁴ לזה⁵ שעל פתח העזרה, ואו' להם, כך דרשתי וכך דרשו חברי, כך לימדתי וכך לימדו חברי, אם שמעו אמרו להן, ואם לאו אלו ואילו באין לבית דין הגדול שבלשכת הגזית, ⁷ שמשם⁸ תורה יוצאה⁹ לכל¹⁰ ישראל, שנאמר, מן המקום ההוא אשר יבחר ה'. *e* חזר לעירו ושנה ולמד כדרך שהוא למד, ¹¹ פטור, אם¹² הורה לעשות, *f* חייב, שנאמר והאיש אשר ¹³ [יעשה] בודן^g וגו'. ¹⁴ אינו חייב עד שיורה לעשות. תלמיד¹⁵ שהורה לעשות ^h פטור, נמצא חומרו קולו. ¹⁶ [חומר] בדברי סופרים; מדברי תורה, האומר אין תפילין, ¹⁸ לעבור¹⁹ על דברי תורה, פטור; ^j חמש טוטפות, להוסיף על דברי סופרים, חייב].

ג) אין ממיתין אותו לא בבית דין שבעירו, ולא בבית דין שביבנה²⁰ *a* אלא מעלין אותו בבית דין הגדול שבירושלים, ומשמרין אותו עד הרגל, וממיתין אותו ברגל, *b* שנאמ', וכל העם²¹ ישמעו ויראו, ²² *c* דברי ר' עקיבא; ר' יהודה אומר, אין מענין דינו²³

1) L Ms. M; *b* שלשה 2) *ter* אחד [יושב] *δ* 3) *b* אומר
 M ut Ms. L *j* 4) *b* Ms. באין להן. In L o tota sententia
 5) *b* לאותן 6) *b* אומר resp. אומרים *j* Ms. = N 7) M
 באין ללשכת הגזית 8) *b* שממנו 9) *b* יוצאה תורה
 M L Ms. *j* תורה יוצאה (Ms. L יוצא) 10) ms. in DS o et l.
 לישראל 11) *b* שהיה למד *j* Ms. L שהוא למד 12) *j* o,
 ואם *b* 13) *supplendum* 14) o *b* 15) M Ms. *j* L התלמיד
 16) Ms. קלו in consonantibus. 17) hic passus suppletur ad
 fidem omnium. 18) Ms. תפילים 19) *b* כרי לעבור 20) L >
 tertio loco inepte 21) M et
 Ms. ישראל 22) *b* > ולא יזידון עוד 23) *b* *j* > את דינו

של זה, *d* אלא ממיתין אותו מיד, וכותבין ושולחין ¹ בכל המקומות, *e*
 איש פלוני בן איש פלוני ² נתחייב ³ מיתה בבית דין.
 (ד) נביא השקר ⁴ והמתנבא ⁵ מה ⁶ שלא שמע, *a* ומה שלא נאמר
 לו, ⁷ אבל הכובש על ⁸ נבואתו, והמוותר על דברי הנביא, ⁹ ונביא
 שעבר ¹⁰ על דברי עצמו, מיתתו בידי שמים, שנאמר, אנכי אדרוש
מעמו. *b*

[ה] המתנבא בשם עבודה זרה, ואומר כך אמרה עבודה זרה, אפלו
 כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר ¹¹ את הטהור, הבא
 על אשת איש, כיון שנכנסה ^{11a} לרשות הבעל לנשואין ¹² אף
 על פי שלא נבעלה, ובא ¹³ עליה, הרי זו בחנק; וזוממי ¹⁴ בת כהן *a*
 ובעלה, שכל הזוממין ¹⁵ מקדימין ^{15a} לאותה המיתה, ¹⁶ *b* חוץ
 מזוממי בת כהן ובעלה.

- 1) *b* ושולחין שלוחין (sed omittitur in baraitha in Gemara ad locum)
 2) M Ms L j, C בר פלוני (non exstat in *b* ed. vulgatae.)
 3) *b* מתחייב 4) j M Ms. L ונביא השקר, in ms. F in DS
 נביא הש' זה המתנב' 5) *b* L המתנבא 6) Mišnajoth
 על מה *aliquae* 7) *b* > מיתתו בידי אדם 8) *b* את
 9) *b* j נביא 10) L שעובר 11) Ms. לטהר 11a) Ms.
 שניכנשא 12) *b* ונשואין, Ms. M L j מן הנשואין 13) *b*
 ובא M j L M, הבא 14) Ms. זוממי 15) *b* שכל המזומין 15a) L קודמים
 j L Ms. הא כל הזוממין 16) *b* מיתה

N O T E S.

NOTES.

I, 1. *a* Acc. to B b. 3^b j. I, 1. (18^a) אלהים (i. e. judges) occurs three times in Ex. 22, 7, 8; or, at least, twice; to the two a third is added in order that the bench be not of an equal number. The bench is composed of laymen (הריוטות, or acc. to T I, 2 p. 415₃ 'of three men of the Synagogue'), as distinguished from the experts (מומחה), one alone of whom at times could act. אלהים indeed implies noted experts; such are not needed in "affairs of money" (דיני ממונות), as they are in cases of robbery (גזל) and bodily injury (חבל; cfr. מום Lev. 24, 19; b Baba Ḳ 84^a). *b* נוק (= חבל b 3^a) bodily injury done to a man by a man or a goring ox (Ex. 21, 28). If the ox is usually quiet (תם) and not habitually goring (מועד), half the damage (חצי נוק) is to be paid. *c* through theft (גנבה Ex. 22, 3). *d* (ib. 21, 37). *e* Ex. 22, 15 (יפתה); fine of 50 pieces of silver Deut. 22, 29; ib. 28 "and lay hold on her", hence the Rabbis say אנס "force". *f* Deut. 22, 19, fine of 100 pieces of silver. It may also be a question of the woman's life, *ib.* 20. 21. More precise T I, 2 p. 415₅.

2, *a* מכות (cfr. treatise so named) are scourges (מלקות). Cfr. Deut. 25, 2, 3. For the bench of 3 or 23 see b 10^a. *b* קידוש החדש is more usual (B b 10^b T 2, 1, p. 416₁₀). עבור is used because of עבור השנה. The verb עָבַר might indeed be used (cfr. עובר J 1039) of a month which had 30 days; but the word probably became obsolete or was used only in regard to the year. Its place was taken by "Sanctify": the authorities pronounced the month "Sanctified". On these authorities (j I 2 (18^c₁₀)) see Graetz, *Gesch.* IV³ 68; Maimonides קדוש החדש in *Mishneh Torah* I; Baneth, *Maimuni's Neumondbe-*

rechnung in Ber. Lehr. f. Wiss. d. Judenth. XVI, XVII, XX; Schürer I³ 745—760; J. E. s. v. *Calender*. *c* Symbolized in the 3, 5, 7

words of the verses containing the priestly blessing, Numb. 6, 24—26 (b. 10b, j. I, 2. f. 18b); 3 porters (2 Kings 25, 18); 5 who look upon the face of the King (*ib.* 19), or 7 (Esther 1, 14). The additions are made to the bench in consequence of divergent views. — נושאין ונותנין correlative terms (cfr. nouns משא ומתן J 848; Aramaic שקיל וטרי שקילא וטריא J 552).

3. *a* Cfr. Lev. 4, 15 (b. 13b; M. Menah IX, 7). Originally a rite connected with the sacrifice, the laying on of hands became (only symbolically of course) the ceremony of appointing Rabbis with juridical powers (מיסמך סבי), known as סמיכה (*M G W J* 45, 124; Krauss *J. Q. R.* 17, 372). The Semihah can be practised only in Palestine; but Maim. is of opinion that it could be practised even today through the agreement of the teachers living in Palestine (Maim. to Beḥor. IV, 3; M. Torah, Sanh. IV, 11). Jacob Berab made an ineffectual attempt to do this. *b* Deut. 21, 6 זקני העיר, the elders of a

city, near which a body has been found; it was necessary to offer a beheaded heifer. Whether in both cases 3 or 5 judges are necessary depends upon the exegesis of the Biblical verses (b 13b, 14a, j. I 2 19a).

c Deut. 25, 9 הזקנים. Cfr. treatise Yebāmōt. *d* bh מאן (Ex.

22, 16; Gen. 39, 8; Esther 1, 12) "refuse"; here the refusal of a woman of age who as a minor had been given in marriage by her brothers or her mother (and not the father). Cfr. M. Yebam XIII, 1. Gemara, *ib.* 101b cites the phrase in our Mishnah as המואון והחליצה בשלשה. M. Yebam. XIII, 1, acc. to Beth Shammai, the refusal must be given before the authorities (בית דין); acc. to Beth Hillel this is unnecessary. *e* ransoming of the fruit of a tree in it's fourth year.

Lev. 19, 23, 24. Cfr. treatise ערלה. *f* likewise ransoming (Deut.

14, 25). Cfr. treatise on the two tithes. *g* ransoming of things

of value given to the sanctuary, Lev. 27, 13. *h* *ib.* ערכך; cfr.

treatise 'Arāhīn'. The law mentions movable (e. g. a horse), immovable (e. g. a field) things as well as the monetary worth of a man; the priests were to estimate the worth.

4. *a* Cfr. לרבעה Lev. 20, 16. The other text (cfr. V. 15) suggests that both should be punished in the same manner, i. e. before the

small Sanhedrin of 23. The real agent of the crime may be either the man or the animal and therefore the general expressions ריבע and נרבע are used; b 15^a (54^b) makes, however, a distinction; Ex. 27, 18 has שכב for רבע. *b* Ex. 21, 29. *c* only when they have killed a man. *d* זכה i. e. any one has the right to kill such beasts. The addition זכה בהן לשמים b 15^b is strange, although cited by Maim. For the stoning of a dangerous rooster, see Eduyyot VI, 1 (*R. E. J.* 53, 37); of a snake, see b 15^b.

5. The case Deut. 17, 2 refers only to "man or woman", i. e. individuals; the apostacy of a whole tribe or the greater part thereof comes before the Great Sanhedrin, b. 15^b, 16^a. *b* Deut. 18, 20.

The sentence is compared with that of the recalcitrant elder. Cfr. XI (X) 4. *c* The reverse would be מלחמת מצוה e. g. that of

Joshua in the conquest of Canaan or with Amalek (M. Sotah VIII, 7). *d* "city" *κατ' ἐξοχὴν* is Jerusalem. Cfr. Roman *pomerium*. For varying degrees of holiness in different parts of Jerusalem, see M. Kelim 1, 8. *e* Temple buildings. *f* "לשבטים" either because

of Deut. 16, 18 or because it suggests an earlier epoch in which the smaller Sanhedrins were distributed acc. to tribes not acc. to cities (cfr. T III, 10). Coccejus cfrs. Josephus, *Ant.* XV, 5, 4; *B. J.* 1, 8, 5; Schürer I³ 339, II³ 193. *g* Deut. 13, 13 seq. ייריחו.

h ספר Rashi: *marca*; boundary (or coast); *Aruch* VI, 114. The encouraging address should be delivered at the boundary, and then before the battle (B b Sota 42^a). The frontier-town was spared because of its importance. In order to spare the land, three cities in one district were not to be destroyed. The Rabbis recognized the purely theoretic character of these ordinances. b. 71^a; *R. E. J.* 53, 32.

6. *a* Numb. 11, 16. *b* Moses omitted, as he is above them; but T III, 9 "and Moses was of their number". *c* Numb. 35, 24. 25.

d In case of acquittal, a majority of at least 2 is necessary; 10 + 10 + 2; but one more is added (23) that the number be not an even one (b. 17^a). *e* Numb. 14, 27. *f* Ex. 23, 2. *g* *ib.*

h Small Sanhedrin = 23; three rows of scholars, 23 × 3 = 92; 10 men of leisure (ἄσχολοι) = 102; 2 scribes, 2 ushers (הזנין; שומרי הדיונים), the 2 disputants, 2 witnesses, 2 rebutting witnesses and their adversaries = 114; 2 (or 3) supervisors of the poor, 1 physician, 1 bathing-master,

1 libellarius, 1 teacher of children = 120. i $(23 \times 10) = 230$.

Acc. to R. Meir (or Rabbi) the number is 270 (T III, 9). Maim. and Bertinoro are right in saying that the Halakha is not acc. to R. Nech.

II, 1. *a* The narrow crooked passages make it possible to appear and to disappear quickly. (נכנסין for נכנסין perh. already in Raši; certainly in Maim. is a false reading). *b* Lev. XXI, 12, see Sifra ed. Weiss p. 94^d, T IV, 1. p. 420.

2. *a* ממונה (V. מנה Piel: to appoint), a priest high in rank, acc. to b 19^a = סגן (cfr. Aboth III, 2). In T IV, 1 "the Segen to his right and the chief of the tribe [of the priests] to his left"; ib. "the Segen and the priest who has quitted his service to his right and the mourner to his left". This explains ממצעו. This method of consolation is called "to pass in a row" (b. 19^a, j II. 2. 20^a. Cfr. M. Berach. III, 2). *b* Feeding after the burial of his dead. II Sam. XII, 17; XIII, 6, 10. Cfr. III, 35; XIII, 5. b. M. Ḳaton 27^b.

3. *a* b 19^b "A prince" can forego honor due him, but not a king. *b* II Sam. XII, 8; David Kimchi a. l. *c* II Sam. III, 31. *d* Calm the people, showing them that he had not desired Abner's death. *e* = ספסל of the Highpriest, but more elegant, fit for a king.

4. *a* See I, 5. *b* entrance to his field or vineyard. *c* following David, 6 of whose wives are mentioned by name, but who could (II Sam. XII, 8) have had twice that number in addition, 18 (j 20^c, b 21^a). *d* Deut. XVII, 17 (ולא). *e* ib. XVII, 16. *f* ib. 17. *g* ib. 18; acc. to T IV, 8 p. 422, b 21^b two Torahs. (Z. A. W. XXVII, 17). *h* Deut. XVII, 19.

5. *a* A king should not be seen when he is naked, has his hair cut (L. מסתפג which is out of place here) or bathes. *b* Deut. XVII, 15.

III, 1. *a* After the interlude of the highpriest and the king, the first dictum of the tractate is taken up again in order to add various details; note however that this dictum is not universally accepted. See T I, 1 p. 414, B b 3^b. *b* T V, 1. The sages said: he is not privileged to declare a publicly recognized judge (מומחה לרבים) as unfit. The contumacy refers to ordinary judges. See Maim. ad loc. and b 23^a. The one party can decline the judge only in case the decision has not been pronounced. *c* For the grades of relationship see below 4.

2. *a* Shepherds are regarded as ignorant and as transgressors of the law. *b* from נדר "to vow" — inferior to the oath. In this case also, withdrawal is not permitted after the decision (גומר דין).

3. *a* Dice and the like correspond to modern games of chance. Maim. (arabic) e. g. אלנדר (chess) and אלסטרנג (ἀσπράγγαλος^(?)) — likewise dice made of bone). In *b ad loc.* the entire category is embraced under the term אסמכתא, — "chance calculation", Ib. another consideration: these people are not concerned with the general welfare. *b* Doubly explained in *b* 25a (1) wagers on pigeon flights (2) doves attracting strange doves. In *T V*, 2 p. 423 and *j ad loc.* fol. 21a הממרה את היונים "who makes the doves obstinate", the latter appears to be assumed. Maim. *ad loc.* the male is attracted by the female, and the female by the male. Denounced as immoral although not punishable are the accusations of tax collectors, toll gatherers etc. (*b* 25b). Those who trade with the products of the seventh or fallow-year in which corn that grows of itself can be used for eating only. Ex. 23, 11; Lev. 25, 6. A more moralizing definition in *T V*, 2 p. 423. In *j* III, 6 fol. 21a the expression used is תגר שביעית. A historical incident follows: Formerly those also were condemned who merely gathered the fruits; in the Roman days when the heavy taxes obliged the farmers to gather the fruits of the seventh year, only trading with the fruits was disapproved of. Cf. M. Roš-ha-šanah 1, 8 and *R. E. J.* LIII, 53.

4. (Enumeration in ed. N — erroneous.) *a* The first Mišna (Eduy. VII, 2; Gitt. V, 6, Nazir VI, 1) is equivalent to the former M, — as the kernel from which the other proceeds. Cf. Hoffmann, *die erste Mischna u. die Controversen der Tannaim*; Frankel, *Darke ha-mišnah* p. 210; Graetz IV³, 53; and *JE* VIII, 611a. The words "and every one who can inherit from him" belong according to Raši to the first M, according to Maim. and Bert. more correctly to the words of R Akiba.

5. *a* The "best man" during the marriage days; generally an intimate friend of one's youth.

6. *a* Through earnest warning.

8. *a* After the decision, the parties are admitted. The court withdraws as to-day to consider the verdict. *b* Prov. 11, 13.

9. *a* They may forge a document or engage false witnesses. *b* A girdle for keeping money, documents, etc.

IV, 1. *a* According to Deut. 13, 15. *b* Lev. 24, 22. *c* See above I, 1; I, 4; III, 1. *d* פתוחה the warning to the witnesses is discussed in the gemara b 32^b; j 22^a. *e* Read מַטִּין Hifil (or

מָטִין from מוט (?), Cf. דור from נדר III, 2 and the קל לנטת Ex. 23, 2) in the sense of reaching a decision. *f* "revoke" in case

the judges have erred. If the judge is a layman, he must pay the loss caused by his judgement, but not if he is an expert (מומחה)

b 33^b. The error may be of two kinds (1) an error of law can be revoked but (2) an error of judgment (שיקול הדעת) cannot be (ib.). *g* "all" including the pupils. Cf. below 4. *h* To leave the judg-

ment in suspense (cf. תלה ברפיון Gen. R. XXII; Ex. R. XII; j Sanh. VI, 9, 23^c etc. See Levy IV, 462) would be an injustice (עינוי הדין); on the other hand on the Sabbath (festival) this is not permissible since the verdict may be burning which is not allowed etc.

2. *a* Including what is recognized as forbidden and permitted (אסור והתר). See L. Heller. In B b 36^a דיני נפשות and דיני מכות are also enumerated for other considerations. *b* It thus appears

that the learned of minor degree sat to one side in a semicircle, whereas the "great one" (הגדול) identical with the (מופלא) sat in the middle. The phrase לא תענה על ריב (Ex. 23, 2) was interpreted to mean that one should not contradict the Rabbi ("great one"), which would seem to point to a pronunciation "Rebbe". See Taylor, *Sayings* Appendix note 137 and Schürer II³, 315. *c* Israelites (laymen) of pure descent

with whom prietst can enter into family relationships.

3. *a* A frequent phrase but incorrectly explained in Schürer II³, 213. The threshing-floor is not round but as a rocky terrain built up in amphitheatric fashion. Cf. "navel" in gemara *ad loc.* (b 37^a טיבור). This follows also from the frequent reference to the fact that the pupils sat at the feet of the masters, showing that the masters sat on an elevated platform and the Synhedrion of Talmudic days was practically a centre of instruction. Cf. V, 4 מעלים אורו in contrast to ירר. The notion of "semi-circle" is secondary to "threshing-floor" and

follows in the Talmud (ib.) from comparison with the moon (סָהַר). Further notices regarding the arrangment of the seeds in T VII, 8 p. 426 and b. Horay. 13b.

4. *a* Cf. I, 3. *b* T VIII, 2 p. 427 "from there on there was no further fixed order (מָקָם טָאָזְזִי), but whoever preceded his colleague within 4 cubits to a place took it. The public executives of the court (שׁוֹטְרֵי הָרִיבִּים cf. above to I, 7), the delinquent, the witnesses, the counter-witnesses and the counter-witnesses of these stood between the outer rows and the public; and they were not to know who the delinquent was, since he might eventually become the second witness to the first one".

5. *a* Cf. III, 6. *b* as a probablity i. e. as is explained through hearsay (erase שְׂבוּעָה in ed. N.) etc. *c* cf. I. *d* cf. Aboth V, 18 חֲמַט הָרִבִּים תְּלוּי בּוֹ. T IX, 5 p. 429 peculiar: His blood hangs on the neck of his witnesses; in b. 44^b קוֹלָר collar, fetters. *e* Gen. 4, 10. *f* Heretics, gnostics, perhaps Judaeo-Christians. See Krauss, *das Leben Jesu* (Berlin 1902) p. 283 seq.; Herford, *Christianity in Talmud and Midrash* p. 362. T VIII, 7 p. 428: "In order that the Minim may not say he (i. e. man) was his associate in his work". The apostate Elisha ben Abuya supposed that there were two powers (= divine beings רִשְׁיוֹת) b. Chag. 15^b. Cf. Gen. R. I, 7; b. Berak. 33^b etc. *g* process in coining. *h* what does this concern us? *i* Lev. 5, 1. *j* Pr. 11, 10.

V, 1. *a* Amplification of IV, 1. *b* heptade of the jubilee year.

2. *a* The searching (חֲקִירָה) refers to the chief circumstances, the investigation (בְּדִיקָה) to the minor circumstances. See Maim. to IV, 1. Chief circumstances: How much has he loaned, to whom, how and where? Minor circumstances: What kind of clothes did the creditor and debtor wear at the time etc. *b* minor circumstances.

3. *a* T IX, 1 p. 428 "for not every one is skilled in intercalation". *b* T ib. "for not every one is skilled in astronomy". See Maim. to M. Berach. 1, 4.

4. *a* to bring forward זְכוּת (cf. סְנִיגוּרִיא σνιγορία) as well as חֻבָּה (cf. קְטִיגוּרִיא κττιγορία) is known as לְמָן, because the principles are derived from the law. *b* T IX, 4 p. 429 to silence through

threats (or scolding **נְיוּפָה**). *c* T receive kindly (**בְּסֵבֶר פָּנִים יְפוֹת**).

d T If his utterances had a decided value, he never descends down again, i. e. he was permanently counted among the learned.

5. *a* That is known as **הַלְנַת הַדִּין** to postpone the affair till the next morning. A different term is **נִזְדָּקִין** B b 42a (T ed. Zuckerm. **נִיזְקִין**). T VII, 7 p. 426: In case of money affairs, one may say the

suit is postponed for a time, but not in criminal cases. Only the greatest among the judges can announce the postponement for a time.

b The judges. *c* I cling to my opinion. *d* ditto.

e cf. to 1, 7. *f* in the technical sense of "making oneself clear".

VI, 1. *a* Lev. 24, 14. *b* A flag for signalling e. g. in the great Synagogue at Alexandria T Sukka IV, 6, j V, 1, b 51b. *c* two rabbis were assigned to him to examine it.

2. *a* Jos. VII, 19. 20. *b* ib. 25. *c* T IX, 5 p. 429. B b 44b concludes in another fashion that Achan has a share in the future world. *d* every one will maintain that he is innocent and the court will acquire a bad reputation (**לַעֲזוֹ**) (b 44b).

3. *a* They killed him naked in order to hasten death (Maim.).

4. *a* The stone required the effort of two men (T IX, 6 p. 429, B b 45b). *b* Deut. 17, 7. *c* ib.

5. *a* not as the Romans (**כְּדֶרֶךְ שְׁהַמְלִיכוֹת עוֹשָׂה**) who crucified alive, but after death had taken place. *b* Blasphemers. Cf. Num. 14, 30. j 23c "he stretched forth his hand against the essence" (**עֵיקָר**); b 45b "he desired the essence". *c* Two verdicts should not be pronounced on one day, because in hasty deliberation the mitigating circumstances are not carefully brought forward. The execution of these 80 women was therefore an exceptional circumstance (**הוֹרְאָתָא** **שְׂעָה**), from which no conclusion can be drawn. In the Greek period one was stoned for riding a horse on the Sabbath, another was whipped because of improper relationship with his wife (b 46a).

6. *a* gallows. All requisites of the execution as the stone, sword, and strangling-cloth are buried with the criminal (B b 45b), though according to another B (ib.) this is not done. Add according to T IX, 8 p. 439 that they are quickly bathed. *b* **מְקִיף** according to Rashi "to draw the hands together". A more obvious explanation

would be to interpret to put one hand on the one arm of the cross, the other on the other arm. *c* Deut. 21, 23.

7. *a* What are people accustomed to say? The reference to the שכינה in some editions is out of place. *b* קלני according to b 46b is a veiled expression for כבד עלי ראשי ("my head is heavy") כבד עלי זרועי ("my arm is heavy") — Cf. Rashi to the Mishnah. — Maimonides explains "light am I" (i. e. woe is me) because of my head, because of my arm, with reference e. g. to the case of a father who finds it equally difficult to chastise his son or to refrain from doing so, the former being the head, the latter the arm. *c* מלין

The dead is not left over night. Cf. *Jew. Encycl.* III, p. 432b. The custom survives till the present day. *d* A historical note. (Maim). In T IX, 9 p. 429, the passage Ps. 26, 9 is given as authority. Cf. b 47a.

8. *a* Possible because in ancient Palestine there were burial caskets, in which the dead were laid, and not vaults. *b* i. e. in the family vault. *c* immediately after the verdict. *d* אונן mourner before burial. After burial he is called אבל. Cf. b. Moed K. 14b.

VII, 1. *a* Order of punishments according to their severity (1) stoning for blasphemers and idolaters; (2) burning for immoral daughters of priests; (3) death through the sword (therefore סויה some times used instead of הרג) for inhabitants of a city who have fallen off to idolatry; (4) strangling (תִּתֵּק — not תִּתֵּק). A different order is set up by R. Simeon b. Yochai. In the case of two capital crimes, the severer method of execution is followed. Cf. below IX, 4. The dictum "four methods of execution are at the disposal of the court" (נִמְסְרוּ) signifies that tradition recognized these four methods. The actual practice is indicated in T IX, 10 p. 429. "To the [Roman] authority (הַרְשׁוּת) is not given but only the sword" (cf. VII, 3). In j. ad l. (f. 24b) there is a historical note to the effect that forty years before the destruction of the temple, the Jews were deprived of the power of condemning to death. See Introduction. *b* Refers to what precedes (VI, 3—4) where stoning is spoken of and marks the transition to the consideration of the three other methods.

2. *a* Method of execution of these condemned to be burned. *b* A

rough cloth enclosed in a soft cloth so as to diminish the anguish is laid around the throat and pulled by two persons, one on each side.

c A leaden bar (פתילה של אבר *b* 52^a, according to *j* f. 24^a an alloy of lead and tin) heated to the melting point and pushed down the throat of the criminal. In that way burning is carried out, but the body is preserved, as in the case of the two sons of Aaron and of the followers of Korah.

d There is a possibility that death took place through strangulation.

e צבת is a tongs. Cf. Aboth, V, 6. In order to force open the mouth of the woman accused of adultery, a nail (?) was used (כלבוס *b*. Sota 19^b. Cf. Tosafoth ad. l.).

*e** In T IX, 11, B *b* 52^b, *j* 24^b the incident is put as follows: R. Eleazar *b*. R. Zadok said "while still I child and sitting on my father's shoulder, I saw etc." He was told that the testimony of a minor was without value. See A. Buechler *M G W J*, L, 549 seq. *f* According to Raši and Bert. it was a Sadducean court. Cf. Buechler l. c. p. 559.

3. *a* The Romans are meant and for this reason R. Juda as set forth in B *b* 52^b desired to avoid this method of execution in view of Lev. 18, 3, but the sages held that death through the sword was found in the Thora.

b Mutilation of the body, whereas the fundamental principle is "select for him a beautiful death" (ברור לו) (מיתה יפה T IX, 11. For נוויל see Fuerst in *R E J* XXXII, 276 seq.

c Cf. 2. R. Jonathan says in B *b* 52^b ad loc. "Not because this form of death is easy, but because strangling (חנק) is meant in the Thora when death without further specification is referred to".

4 *a* Lev. 18, 6, 7, 8, 15.

b ib. 22.

c ib. 23.

d ib.

"The woman shall not stand in front of the beast" etc. in explanation at the same time of המביאה. Supply עליה.

e VI, 5.

f ib.

Cf. Num. 15, 30.

g Lev. XX, 2.

h ib. 6. Cf. XIX, 31.

i Num. 15, 35.

j Ex. 21, 17.

k Deut. 22, 23—24.

l Deut.

17, 5.

m ib. XVIII, 10. Cf. Ex. 22, 17.

n Deut. 21, 18.

o Cf. שני שמות "two titles" M. Makk. III, 1.

5. *a* In *b* ad loc. (56^a cf. *j* 25^a) concluded from Lev. 24, 16 and in view also of Ex. 22, 27. The Biblical נקב שם was explained to be "pronouncing the name of God (Yahwe) explicitly", therefore פרש את שם המפרש and השם. In the Biblical passages in question, however, the reference is to cursing God and therefore שם or השם instead of

the full name is a later correction and נקב is similarly a correction for קנב. See Geiger, *Urschrift* p. 274 seq. *b* During the duration of the trial in order to determine the circumstances. *c* כנוי equivalent pseudonym, a name assumed for God in order to avoid the real one. The formula is: Yose (i. e. for the name of the cursing one) strikes (i. e. curses) Yose (i. e. God or Yahwe) etc. According to Raši the name יוסי was selected because it consists of four letters like יהוה; moreover the numeric value of the letters of יוסי = 86, just as the letters of אלהים. Some manuscripts furnish the reading יוסה, and if one may assume as a still older form יהוסה (= יהוסף), the variation from יהוה would be limited to one letter, by means of which the sacred name would be avoided. Cf. j Nedarim XI, 1, fol. 42c a disguise of אלהי (J 58; Bacher in *REJ* XXXV, 116; cf. however Krauss, *Lehnwörter* II, 39). *d* As long as the verdict was not definitely pronounced, one could not proceed to execution. *e* Cf. IV, 2. *f* Equivalent to above ער שיפרש את השם. *g* Making a rent in the garments in the case of blasphemy. Cf. II Kgs. 18, 37; cf. Matth. 26, 65. See Lightfoot ad loc. Blasphemy belongs to the seven prohibitions enjoined by the Rabbis also upon the Noachites (heathens). B b 56a קיללת השם, T Aboda Z. IX, 4 p. 473 ברכת השם. *h* The rent must be sewed up; the term איהוי defined as that which has the appearance of being woven. The "rent" in memory of one's father and mother is likewise to be sewed up.

6. *a* Enumeration of idolatrous rites. *b* T X, 2 p. 430: הציילתני (ed. Zuckerm. הציילתני). *c* מחבק may originally have been a gloss to מנפח; for Biblical חבק is rendered in Aramaic גפח e. g. Gen. 29, 13. The omission of the word is therefore justified, though it is possible that the word replaces some other term designating a ceremony. *d* See also T Makkoth V (IV) 7 p. 444. *e* In the Bible Pe'or as well as Ba'al-Pe'or; LXX Φοσγερ. According to Rabbinical tradition, the worship of the idol consisted in purging oneself (פער) in its presence cf. b 64b; j 28d; Sifre Num. § 131 p. 47b; Aboda Z. 44b. The story told in b Sota 14b and in Gen. R. LXXVIII, 9 shows that the cult still existed in rabbinical days. *f* *Mercurius* Cf. Krauss, *Lehnwörter* II, 354 for the literature. There were Hermes in the street (Sifra p. 116b ed. Weiss), large and small ones

(b. Aboda Z. 50a); in time it became a heap of stones which increased in number, passers by adding more stones as votive offerings; though oil, flour, clothes, money could also be offered to Hermes. T Aboda Z. VI (VII) 13 p. 470. The Vulgate already refers Prov. 26, 8 to Mercury, probably as a Jewish tradition. See *Quart. Statements PEF* 1885 p. 10—12 ("A dolmen in the Talmud"). Wellhausen, *Reste Arabischen Heidentums* 2^d ed. p. 111. Arab. *mešahid*, Clermont-Ganneau, *La Palestine inconnue* (Paris 1876) p. 54.

7. *a* The child is not wholly burnt, only passed through fire. *b* πύθων, ventriloquist (T X, 6. Sifra p. 93^d, Sifre Deut. § 172). *c* T l. c. "he who talks between his members and between his arm-pits". Cfr. B b 65^b. *d* T and b "he takes the bone of the Yaddua' (Rashi "a wild beast; Maim. "a bird") in his mouth and pretends to speak". (Cfr. what B b. says in regard to the exorciser of the dead). *e* See note to 6.

8. *a* Explains 4, where Sabbath and cursing of parents were mentioned. *b* 66a holds this definition to exclude the transgression of the Sabbath limit — acc. to R. Akiba a scriptural command, though not punishable with *Kareth*, or the lighting of fire — acc. to R. Yosé punishable with beating. *b* See note to 5.

10. *a* הַרִיִּיץ ἰδιώτης — the layman wishes to exclude the false prophet who is to be punished with strangulation; it is also different when a whole city is led astray. *b* = idol. *c* will be explained at once. *d* T X, 11 p. 431 "and thus was done with Ben-Stada in Lydda". In b 67a Ben Panderah is also mentioned (Krauss, *Leben Jesu* p. 276).

11. *a* Practically the same as the Black Art, an example of which is given. See, further, b 67^b. *b* For further detail, see b 86a (Cfr. T XI, 5).

VIII, 1. *a* See VII, 4. *b* When a boy is 13 years and 1 day old, two hairs appear on his secret parts; the signs of puberty. During 3 further months, the "lower beard" grows in a circle. The law can apply only to this time, for he might become a father. The Rabbis themselves declare the carrying out of this law problematic; but, they add, "study this law and you will be rewarded". T XI, 6 p. 431; b 71a. *c* "A man should always make use of decent language",

b Pesah. 3a, j Keth. 1, 25c. d Deut. XXI, 18. e No Israelite can be punished before he is 13 years and one day old.

2. a **האיטלקי**, Rashi "Italian wine"; but wine was grown in Palestine, and Gottlieb reads **באיטלקי**, "dry measures and wet measures are determined acc. to the Italian System" (M. Kelim XVII, 11). **איטלקי** applies always to measures, e. g. M. Kidd. 1, 1; M. Hull. III, 2. b In determining the New Moon, a feast was held — a special case of what was formerly called "a religious-feast", e. g. at weddings, circumcisions etc. T XI, 6 p. 431: If the stubborn son puts upon his table as much as Solomon put upon his, he is called a stubborn son only when he puts the full measure in his mouth at one time or if he eats in such a company. c Deut. XXI, 20. d Bacher, *Z. A. W.* XVIII, 83—98; *Älteste Terminologie*, I. p. 51. e Prov. XXIII, 20.

3. a The Gemara (b 71a) cites a case where the mother has an independant fortune; otherwise the wife has no individual right apart from that of her husband.

4. a This is explained to mean that the mother must resemble the father in voice, appearance and stature — a demand impossible of realisation and which makes the whole law nugatory.

5. a B b 72a "In the end he will dissipate the fortune of his father, he will not find a means of livelihood, and thus he will despoil men on the public way. For thus saith the Thōrah: 'It is better that he die guiltless'." b because they sin no more. c while drinking and sleeping they are at rest. d Since they separate, they can not concert to do evil.

6. a Ex. 22, 1. b Although not a murderer, he might become one. The case is similar to that of the stubborn son. c The difficult passage is explained by T XI, 9 p. 432. "If he comes to take money, he is not saved for his life [i. e. his life is spared (cfr. the expression in the foll. Mishnah)]... therefore.... if, when he broke into the house, there were there wine-barrels or oil-vats and he breaks them, he must make the damage good." But if he has forfeited his life, he can not be condemned to pay a fine. Cfr. M. *Kethub.* III, 2 and the maxim **קִים לִיה בְּרַבָּה מִנָּה** "he must be saved because of the more greivous fault". d acc. to Ex. 22, 2; i. e. if he is not put to death,

7. *a* Metaphor for: one prevents them from committing a sin, even at the cost of their life; i. e. one kills them. *b* Cfr. Deut. 22, 26, where murderers and girls that are betrothed are mentioned side by side, as is the case here. *c* In the second and third cases an injury is done to the person which can not be righted; for this reason the pursuer must be put to death. *d* And so also all other crimes which are punished by death (Rashi); although these are serious crimes, the pursuer is only stopped and if possible not at the cost of his life.

IX, 1. *a* For this crime, burning is specifically mentioned Lev. 20, 14. *b* Commentaries and T XII, 1 p. 432 בְּתוֹ מֵאִנְסָתוֹ his daughter from a forced intercourse.

2. *a* שָׂסָה *excite* (Ezek. 39, 2 שְׂשֹׂאֲתִיךָ, read שְׂשֹׂאֲתִיךָ). Cfr. B b Baba K. 23b, 24b; Genes. R. LXXXIV, 14: בֹּאוּ וְנִשְׂסָה בּוֹ אֶת הַכְּלָבִים "come let us excite the dogs against him (Joseph)". *b* He places the serpent with open mouth upon the body of a man. In b 78a the reading is מְכִישׁ, usually emended to מְשִׁיךְ, √ נִשְׁךְ Part. Hif. *c* Ex. 21, 18; the controversy between R. Nehemiah and the Khakamīm (B b 78b top; cfr. T XII, 3) deals with verse 19 ib. "If he stands up and goes around outside upon his staff, the one who attacks is free"; how could anyone imagine that the one should go about in the street, and the other be put to death? The meaning must be: if they have regarded him as already dead (שְׁעֵמְדוֹהוּ לְמִיתָה), but he regained his health (הִקָּל), but then he became very ill so that he died, [the one attacking him] is free. The Rabbis deduce from this case that the one who attacks must be put in prison (חֲבֹשׁ, חֲבִישָׁה), until the truth is known. This is one of the few cases in which Rabbinic law provides for imprisonment, upon the basis of Numb. 15, 34, Lev. 24, 12. See below, s. v. כִּיפָה. *d* refers to the stone and the clod or fist (אֲגָרָף) mentioned previously. It is not clear in what sense the Rabbis understood the word אֲגָרָף; cfr. Ibn Ezra *ad loc.*

3. *a* אוֹתָן in some eds. comes from the explanation given by the Talmud in the name of Resh Lakīsh (b 79b), that reference is made here to a steer which must be stoned but which has become mixed up with other cattle. The wording shows that Samuel is right in

holding that the reference is to a murderer *sub judice* who is mixed up with other murderers who have already been condemned. *b* כיפה, read כִּפָּה √ כִּפֵּה, means *cupola* — a strong low prison-house. Jerem.

29, 26 הַמִּתְהַפֶּכֶת, Targ. כיפהא. This is only another form of the word, which is not derived from either כִּפֵּה *bind* or כוּף *bend*. כיפהא j Ab. Z. I, 7, 40a is also a *cupola* in which the statue of a god is placed or, at any rate, a building. Outside Jerusalem there was a sort of hall for business folk (cfr. our Exchanges) called “the Cupole of the Settlements” (כיפה של חֲשִׁבוֹנוֹת): Ex. R. LII near end; Lam. R. II, 19; Pesik. R. ch. 41 p. 173a (ed. Friedmann). The lower portion of the “Carcer Mamertinus” on the Capitol in Rome, as can still be seen, was nothing else than a strong cupola. *c* See VII, 1.

4. *a* e. g. at first he was condemned to death for a less important crime; then he committed a graver one. *b* e. g. concubinage with ones mother-in-law who is a married woman. *c* זִקְקָה √ זִיקָה

really *binding*, then *obligation*, obligation to undergo punishment. See Levy I, 532.

5. Punishments for crimes which can not be formally tried; so, also, 6. *a* Several times (twice) he has been punished by the court with stripes, but sins again. *b* cfr. Is. 30, 20.

6. *a* קסוה, from Biblical קִשּׁוֹת הַנֶּסֶךְ Numb. 4, 7, which Onkelos translates: קִסְתָּה נִיסוּכָה (Barth, *Nominalbildung* I, 9); j IX, 11, 27b explains the word as קִיסְמָה ξέστης (a measure), probably only because of a similarity in sound. Acc. to b Sukka 48b, b Berakh. 64b (Levy IV, 345), dishes, vessels (especially of the sanctuary) are so called; from which in our case a general term is derived. *b* The very difficult expression is explained in two ways in the Gemara (b 81b below), or rather paraphrased: 1. יִכָּה קוּסָם אֶת קוּסְמוֹ (Ms. München אֶת קוּסוֹ, which Levy IV, 346 accepts): may the magician (= idol) bring low the one like him (= God). But see Fleischer to Levy IV, 483; we can, therefore, entirely disregard the word קוּסוֹ, corrected as it is in Ms. Munich for קוּסְמוֹ. 2. יִכָּהוּ קוּסָם לּוֹ וּלְקוּנּוֹ וּלְמִקְנֵוּ. Here there is the addition that the crime (the curse) is directed against another man. In j IX, 11 f. 27b we have the foll. statement: Like those Nabataeans (known to speak a degene-

rate language) who when they want to pronounce the curse "to thy creator" (לִקְנִיִּךְ), [say], קִנּוּךְ, קִינֵךְ. Accordingly, reference is made here to a corrupt pronunciation; קוֹסֵם is merely a disguised name for God; cfr. above יוֹסֵי אֵת יוֹסֵי VII, 5. In this second case, however, a real blasphemer is referred to who pronounces clearly the tetragrammaton; while in our case one who makes use of some disguised name in current use — a process common among other nations as well as among Jews. Here קִסֵּם does not mean "magic", although originally it could also have been used as the name of a god. R. Nathan is right: וְכִנָּה הַשֵּׁם בְּקִיסְמוֹ "he paraphrases the "Name" (i. e. tetragrammaton) by its *kesem*" (Kohut VII, 147, Levy and J 1396 are mistaken). The Samaritan translates נִקֵּב שֵׁם by קִסֵּם which shows that the pronouncing of the divine name was connected with קִסֵּם. The Mishnah says "whoever curses God [under the designation] קִסֵּם"; not a direct sin punished with stoning, but still visited with a severe chastisement. Talmud (b 81a) explains the curse: 1. The created (קוֹסֵם, perhaps קִסוֹם, cfr. יָצַר or יָצוּר) curses its creator (קוֹסֵם, cfr. יוֹצֵר). 2. The created (קוֹסֵם) curses him (לִי, i. e. thee), his creator (i. e. thy creator) and his (i. e. thy) possessor (וְלִמְקוֹנוֹ), since קוֹסֵם comprises both קִינָה and מְקִנָּה. *c* A heathen; cfr. Phineas, Numb. 25, 7. 13 and Ps. 106, 3, and the Halakhah based on this (b 82a). Phineas is called קִנְאִי בֶן קִנְאִי Sifre, Num. § 131 p. 48 b, ed. Friedmann. Cfr. the Zealots (קִנְאִיִּים) in the war with Rome who often took Phineas as their pattern, and Simon *κατανίτης* = *Ζηλωτής* Matth. 10, 4; Mark. 3, 18; Luke 6, 15, Acts 1, 13. *d* Young priests doing menial service, but apt also to be disorderly or lascivious (M. Midd. 1, 8). *e* Büchler, *M G W J* 50, 667, though גִּזְרִין are iron instruments for hacking. *f* Numb. 18, 7.

X, 1. *a* Is. 60, 21. *b* Maimonides discusses philosophically the term "future life" (cfr. Peah I, 1). In j (fol. 27c) and T XII, 9, 433 we read: "add to this, whoever throws off the yoke [of the Law], or destroys the covenant (i. e. circumcision), or discovers heretical views in the Thōrāh." Cfr. b 99a, Aboth 3, 11. *c* B b 100b interprets: "Book of the Minim" (מִינִין), above IV, 5, censored eds. have (צְדִיקִים); a later Amora adds the Book Ben Sira. j fol. 28a: 'as the books (!) of Ben-Sira and the books of Ben La'ena; but the

Books of Homer (*Lehnwörter* II, 230) and all books written after that — whoever reads in them is like one who reads in letters".
d Gesenius-Buhl, s. v. לַחֵשׁ. T. XII, 10; b 101a; j 28^b add that this was done by spitting (רוקק), for which cfr. *KA T*³ p. 373; Strauss, *Leben Jesu* 1895, I, 341; Suetonius, *Vespasian* VII; Tacitus *Hist.* IV, 81; b Sabb. 108^b; j Aboda Z. II, 2, f. 40 d. *e* Ex. 15, 26.
f almost as much as פֶּרֶשׁ, cfr. above VII, 5.

2. *a* 2 Chron. 23, 13. *b* The heathen prophet is mentioned as not participating in the future life because of the saying חֲסִירֵי אֹמוֹת העולם יש להם חלק לעולם הבא (cfr. T XIII, 2, p. 434 and b 105a).

3. *a* Gen. 6, 3. *b* *ib.* 11, 8. *c* Ps. 1, 5. *d* Numb. 14, 37. *e* Gen. 11, 8, 9. *f* Numb. 14, 35. *g* Ps. 50, 5. *h* Numb. 16, 33. *i* I Sam. 2, 6. *j* Deut. 29, 27.

4. *a* Deut. 13, 14; read אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעַל etc. *b* Note passive.

5. *a* Deut. 13, 16. *b* A caravan of donkey and camel drivers (שׂוֹרְרָה [שׂוֹרְרָה] חֲמֶרֶת), for the time being in the place.

6. *a* Deut. 13, 17. *b* Ib. Verse 18 (read יִשׁוּב). The whole is a midrashic treatise commenting each phrase of the text. Cfr. Sifre, Deut. § 92—96, p. 93 seq.; T XIV, p. 436 seq.

XI, 1. *a* Text returns to fourth method of capital punishment. *b* explained below. *c* The daughter of the priest is put to death by fire; but the witnesses by strangulation, the punishment they attempted to bring upon the seducers. *d* who curses his parents. Ex. 21, 17. *e* Deut. 24, 7; cfr. Ex. 21, 16. *f* *e. g.* if the slave belongs to two masters, only one of whom emancipates him (Zadoc-Kahn, *L'esclavage selon la Bible et le Talmud*, 1867; tr. I. Singer, 1888).

2. *a* Deut. 17, 8. Cfr. A. Gordon, *Die Bezeichnungen der pentat. Gesetze*, 1906, p. 51 seq. *b* in Jerusalem. *c* cfr. Introduction. *d* שְׁמוּעָה = tradition, "they had it by tradition"; cfr. Bacher, *Terminologie* I, p. 192. *e* Deut. 17, 10. *f* If his decree is carried out: cfr. מִנַּת לַעֲשׂוֹת, Aboth IV, 5 and in the daily prayers (אֲהַבְּהָ רַבָּה). *g* Deut. 17, 12. *h* One who had studied but had not yet been authorized to give decisions (הוֹרְאָה). For this reason he is not put to death for rebelliousness, which is expressed by the formula: Severity against him now appears to be

mildness. *i* Rabbinical command. *j* Since he denies the law regarding phylacteries which is clearly stated in the Thōrah, he is not regarded as "rebellious", because such a case is not even debatable. That the phylacteries must contain 4 passages from the Thōrah is a Rabbinical enlargement; if he insist that these must be 5, he becomes a "refractory elder".

3. *a* The Great Sanhedrin sat in Yabne from 70 to 118 A.D. which time this Mishnah reflects; though it does not take into account the fact that at the same time there was a Sanhedrin in Jerusalem. Cfr. Derenbourg, *Essai sur l'histoire de la Palestine* p. 288; Hoffmann, *Der Oberste Gerichtshof*, p. 47; Büchler, *Synhedrion* p. 39. *b* Cfr. the execution of Jesus. *c* Deut. 17, 13. *d* עֵינָיו רִין, see above IV, 1.

e The Jewish apostolate was continued in Christianity (Krauss in *JQR* XVII, 370; Vogelstein in *MGWJ* IXL, 427). A Baraita (b 87a) teaches that a proclamation (הַבְרָאָה) is necessary in foll. cases: enticing (כַּסִּיתָ, cfr. 43b), rebellious son, refractory elder and witness convicted of falsehood.

4. *a* One phrase: False prophet is he who prophecies what he has not heard etc. *b* Deut. 18, 19. T XIV, 14, 15 (Cfr. B b 89a, j 30b): He who prophecies what he has not heard as Zedekiah b. Kena'anah (I Kings 22, 11); or what was not told to *him* as Hananiah b. Azzur (Jer. 28, 1), or one who prophecied in the town market-place what had been prophecied by Jeremiah in the upper market-place, or suppresses his prophecy as Jonah b. Amittai, or exaggerates a prophecy as the companion of Micha [b. Jimla; I Kings 20, 35], or acts contrary to his own prophecy, or, lastly, changes his prophecy.

5. *a* See 1. *b* the death they had intended for the accused. The treatise Makkoth naturally follows here.

GLOSSARY.

אִמְנוּת cf. bh. אָמֵן Cant. VII. 2)

III. 3, *handicraft trade, Handwerk, Gewerbe.*

אִנּוּן (cf. bh. Thr. III. 39, Num.

XI. 1) VI. 8, *mourner; Klagen-der* (nach einem Toten). —

Vide אֲנִינוּת.

אֲנִינָה (bh. זָהָר) VII. 7, *fore-*

warning (given by prohibition in the Thōrah); *Verwarnung* (gegeben durch das Verbot in der Tora).

אָחָה, Pi'el אָחָה (אָחָה, אָחָה) *to*

unite, J 40) VII. 5. Cf. b Mo'ed K. 22b and Targum to Koh. III. 7; especially *to sew, to mend the rent of the garment; nähen, ausbessern den Riss der Kleider.*

אִימָה (bh.) II. 8, *fear, awe: Furcht,*

Schreck. From it אִיִּים Pi'el III.

6, IV. 5, *to impress with awe; schrecken machen.* Cf. b. Roš ha Šana 20a etc.

אָבֵל v. עָבֵל.

אָלֵם (bh.) VIII. 4, *mute, stumm.*

אָמַד var. עָמַד (v. Kohut I. 114)

which is probably the original form, from the saying עָמַד עַל *to appraise, hence to deliver an approximate estimate, approxi-*
mativ abschätzen IX. 1.

אֲנִינוּת resp. אֲנִינָה, VI. 8, *grief,*

mourning, Kummer, Trauer. —

Vide אִנּוּן.

אָנֵם (bh. Esth. I. 8) *to force,*

nötigen; I. 1 האֲנִים the out-
rager, der Notzüchter.

אֲנָסִין III. 3 *men acting violently,*
gewaltthätige Leute.

אֲפֻנְדָה lat. *funda, money bag, a*
belt, Geldbeutel, Gürtel III. 9.

אֲפִיקֹרוֹם greek n. pr. Ἐπίκουρος,

a philosopher, hence sceptic,
heretic, Skeptiker, Ketzer, X. 1.

אֲפִסְגָּא ὁψωνία = ὁψώνιον *provi-*
sion, Unterhalt, II. 4.

אֲרוֹסִין (bh.) (אָרֵשׁ) VII. 4 *betro-*

thal, promise in marriage, Ver-
lobung, Heiratszusage.

בָּרַק (cf. bh. בָּרַק) *to penetrate, try, durchdringen, prüfen*, V. 1. 2, hence בְּרִיקוֹת, בְּרִיקוֹת V. 2 *examination, Prüfung*.

בָּקִי VII. 2 *expert, versed, verständig, erfahren*.

בִּרְדָּלִים I. 4 *πάρδαλις leopard, Leopard*.

בָּרָה II. 2. 3 (bh.) *to offer refreshment (esp. to mourners) (den Trauernden) zu Essen bieten*.

בָּרַר III. 1, IV. 4 (bh.) *to choose, to selecte, wählen, aussondern*.

בָּרַע VIII. 4 (cf. bh. בָּרַע) *one whose hand or fingers are cut off, Einer, dem die Hand oder die Finger abgeschnitten sind*.

בִּזְרִין IX. 6 (cf. TKelim b.m. 1. 6) *a splitting instrument, ein Hackwerkzeug*.

בִּגְזֵל I. 1 (bh.) *robbery, Raub*.

בִּיס III. 5 (from בִּיסָא side, familiar) *the wife's sister's husband, brother-in-law, der Mann der Schwester der Frau, Schwager*.

בָּמַר (bh.) *to complete, end, vollführen, beenden*. III. 8

בָּמַרְו; cf. נִמְנוּ וּגְמָרוּ b.

Erub. 13b a. fr. Opposite פָּתַח quod vide.

נָפַח (from גּוֹף, body, person) *to press, embrace (esp. an idol), drücken, lieblosen (besonders einen Götzen)* VII 7.

דִּין v. דִּין.

דָּוַר imperat. of נָדַר (bh.) *to vow, geloben*, III. 2, cf. b. Kidd. 41a.

דִּין verb and noun (bh.) 1. *to hold court, to sentence, Gericht halten, urteilen*. נָדוֹן VIII. 4. 5.

יָדוֹן IX. 3. — 2. *law, decision, sentence, Gesetz, Entscheidung, Urteil*. דִּין I. 1. בֵּית דִּין I. 5

a. fr. *court, Gerichtshof*. דִּינִי

מְמוֹנוֹת I. 1, IV. 1 a. f. *civil cases, Civilsachen*, נִפְשׁוֹת

capital cases, Capitalsachen.

Hence דִּינָן *judge, Richter*.

סוֹפְרֵי דִּינֵינוּ IV. 3.

דָּמִים I. 3 *compensation, payment, value, Ersatz, Wert, Bezahlung*.

דִּרְגָּשׁ (from דָּרַג step) II. 3 a sort of footstool, irgend ein Schemel; v. J 321.

דְּרִישָׁה IV. 1. 5 *inquiry, Untersuchung*.

הֲקָה X. 1 (bh.) *to point, recite, spell, ausdrücken, recitieren, aussprechen*.

הֶדְיוֹט *ιδιώτης private man, commoner, Privatmann, Gewöhnlicher*, VII, 10; הֶדְיוֹטוֹת X. 2.

הִנְיָה (הִנְיָה) VIII. 4 (some adaptation of נִיאוֹת from (bh.) יֵאוֹה) *enjoyment, pleasure, Freude, Genuss*.

הַפְלָה X, 3 ה' דָּוַר *people of the separation, Geschlecht der Tren-*

nung (cf. נפלגה, פלג Gen. X, 25).

הַקִּדְשֹׁת, הַקִּדְשִׁים I. 3, X. 6 (bh.

קדש) *sacred or Temple property, heiliger oder Tempelgut.*

הֶרֶג (הרג) v. חנק VII. 1 *decapitation (with a sword), Enthauptung (durchs Schwert).*

Verbs הרג and נהרגין.

הַתָּרָה *Hif'il* from תרה, originally a denom. from הוֹרָה (Levy

VI. 670) *to make one acquainted with the law, esp. the legal warning, Jemand mit dem Gesetz bekannt machen, bes. die legale Warnung machen; V. 1; VIII. 4*

הַתְּרָאָה; X. 4 subst. מַתְרִין בוֹ.

(התודה) (from bh. ירה, cf. וְיָדִי

VI. 2, *confession of sin, Sündenbekennnis. V. ירה.*

וְיָתֵר (= יתר), Pi'el וּתֵרָה, XI. 4

... מוֹתֵר עַל *to do more than is required, mehr tun als nötig.*

זָבַל (cf. assyr. *zabālu*, syr. זָבַל,

זָבַלָה VII. 2. 3 *manure, deposits, Mist, Auswurf.*

זוג (*ζυγόν*), subst. *a couple, a pair, ein Band, ein Paar; verb*

זָוַג, הִזְבִּיחוּ *to be joined, meet, vereint sein, begegnen; V. 5 they met in couples (for consultation).*

זָוַג v. זָוַג.

זָבִי, זָבִי, *clear, guiltless, rein,*

schuldlos; זָבַח to acquit, to

vote for acquittal, freisprechen, für Freispruch votieren; (זָבִיחַ)

זָבִיחַ esp. לְיָדוֹ *to plead in favor of the defendant, zu Gunsten des Beschuldigten plaidoyieren; IV. 1, and frequently.*

זָמִירָה (bh.) VII. 2 *vine-rod, Weinstock-Rute, Reis.*

זָמַם (based on Deut. XIX. 19) *to*

meditate, to plan, sinnen, planen;

זָמַם אֶת הַשֹּׁמֵר *an accused by*

false witness, Einer, der des falschen Zeugens beschuldigt wurde; XI. 1. 5 זָמַם עוֹלָם

planning evil; Uebel sinnend, esp. עַד יוֹמָם

p. e. T. Makk. I. 1. זָמַם (from bh. זָמַם), IX. 4, *obligation, duty; Pflicht, Schuldigkeit.*

זָקֵן (bh.) *old man, esp. scholar fit*

to sit on the bench, alter Mann, bes. Gelehrter, der würdig ist im Collegium zu sitzen; I. 3.

זָקֵן מְרִירָה XI. 1. 2 *rebellious scholar, rebellischer Gelehrter.*

זָבַלָה (or זָבַל) pl. *חֲבִלּוֹת (not*

חֲבִלּוֹת זָבַלָה cf. *חֲבִלּוֹת*

I. 1 *damages, Schäden,*

זָבַת VIII. 6, *wine jug, Weinfass;*

fr. in rabbinic literature.

חֲבִיב v. חֲבִיב.

חֲמִיר v. חֲמִיר.

חֲרוֹג (from arab. חֲרוֹג Levy II. 106), III. 5 *stepson, Stiefsohn,*

cf. חורגה *step-daughter, Stief-tochter*.

חייב (from חוב bh., at חיבתם Dan. I. 10) *debtor, the (or he is) guilty, Schuldner, (er ist) schuldig. חייב to make guilty, schuldig machen (sprechen). חובה (opp. זכות) condemnation, Verurteilung.*

חליצה v. חלץ.

חלץ (bh. Deut. XXV. 9) esp. to perform the ceremony of *taking off* the Yabam's shoe, bes. die Ausführung der Ceremonie des *Abstreifens* der Schuhe des Jabam (v. יבם), II. 7; חליצה I. 3.

חמר 1., VII. 2 (bh.) *to glow, parch, glühen, versengen*, cf. M. Chull. III. 3. Maimūni has the var. חמר (with *daleth*) in the same signification.

חמר 2., *to join, verbinden*, esp. *to be weighty, schwer sein*. IX, 3 חמורה (opp. קלה), cf. קל חומר. (קול וחומר), and חומר XI. 1. 2 *great load (or importance); grosse Last (oder Wichtigkeit)*.

חנק *to strangle to death, zu Tode strangulieren* (cf. II. Sam. XVII. 23). XI. 1 הנחנקין VI. 7. VII. 1 חנק (ms. Kfm.), others חנק, *execution by strangulation, Hinrichtung durch Würgen*.

חקירה (bh. חקר) IV. 1. 5, V. 1

search, investigation, Forschen, Ausfragen. Cf. b. Roš-ha-Šanah 25b חקירת העדים.

חרש (bh.) VIII. 4 *deaf, taub*.

חטב, hence מחטב IV. 5 (cf. bh.

חטבת *to coin, coin, medal, prägen, eine Münze, Medaille*.

חריטמר (טרת, 'תרט') τριτημόριον, VIII. 2 *triens, a weight, ein Gewicht*.

יבם (bh. Deut. XXV. 5) II. 7, *husband's brother, Bruder des Mannes*. V. חלץ.

ירה, hence הוֹתִירָה imper. Hithpa'el VI. 2 *confess, bekennen*, cf. Josh. VII. 19.

יסף, Hiph'il הוֹסִיף (bh.) V. 5 with על: *to add (to the judges) hinzugeben (zu den Richtern)*; XI. 3.

יצא (bh.), in the phrase I. 3 'ביוצא כ' *like the others, similar, wie die anderen, ähnlich*.

כבש (bh.) IX, 1 *to press, pressen*;

XI. 4 (5) *who suppresses his prophecy, der seine Prophetie unterdrückt*; cf. Aboth IV. 1 הכובש את יצרו.

כחש (bh.) V. 2 *to contradict, widersprechen*; cf. מוכחשין b. Baba K. 74b, of witnesses. Similarly סתר.

כמן (from aram. כַּמֵּן), Hif'il to

hidden, verbergen; VII. 10 to keep witnesses hidden, Zeugen versteckt zu halten.

בְּנוֹי (bh. כְּנָה) VII. 5. 8 by-name, surname, substituted word, Beiname, Spottname, Ersatzwort; v. the commentary *ad locum*.

כֶּפֶה (כַּפָּה bh.) IX. 3. 5 a vaulted chamber, prison, gewölbte Kammer, Gefängnis. Cf. the remarks *ad locum*.

כָּרוּז (Dan. III. 4 כְּרוּזָא) VI. 1 public crier, öffentlicher Ausrufer.

לֹג (bh.) VIII. 2 log, liquid measure, ein Flüssigkeitsmass.

לָקָה frequently in rabb. liter., to suffer, leiden; Hif'il מִלְקִין VIII 4 punish with lashes, mit Prügel strafen; IX. 5 מִי שֶׁלָּקָה וּשְׁנָה he who has been lashed twice, wer zweimal mit Prügel bestraft wurde. Vide Maccoth III. 10. 12. Subst. מַלְקוּת.

לִשְׁכָּה (bh.) chamber, Kammer; XI, 2 לִשְׁכַת הַגּוֹזִית chamber of hewn stones, Kammer der behauenen Steine (seat of the Sanhedrin in the temple of Jerusalem).

מְאוֹנִין (verbe מֵאֵן, bh.) I. 3 a woman's protest against her marriage contracted during her minority, der Protest einer Frau gegen ihre in der Minderjährigkeit geschlossene Ehe.

מְגִדָּה (bh.) a blasphemer, Gotteslästerer, VI. 5, VII. 4. 5, IX. 3; cf. M. Kerithoth I. 2.

מוֹמְחָה III. 1 expert (in rabbinical law), erfahren (im rabbinischen Gesetze).

מִטְבֵּעַ v. טָבַע.

מִטָּה (bh.) II. 1 s., bed, bier, Bett, Bahre.

מִטְלָטְלִין (= מִתְלַטְלִין from טוּל, טלַטַל), mostly pl., movable goods (mobilia), bewegliche Güter, opp. קרקע, I. 3.

מִין pl. מִינִין IV. 5 (bh. מִין kind, genus) sectarian, Sektierer (judaeo-christ).

מַכָּה pl. מַכּוֹת I, 2 corporal punishment, körperliche Strafen (= מַלְקוֹת v. לָקָה).

מַלְכוּת (bh.) VII. 3 kingdom, Königtum, esp. the Roman government, bes. die römische Regierung.

מָמוֹן frequ. in rabb. liter., cf. mammon used by Greek and Roman writers; I, 1 (v. רֵין), X. 4, wealth, Wolhaben, Vermögen.

מְמוּנָה (bh. מִנָּה, the part. pass.

Piel) II. 2, the appointed, in gen. officer, der Angestellte, allg. Beamter, esp. a high priest; cf. M. Shekal. V. 4.

מִמָּרָה (= מִמְרָה from מָרָה bh.), v. וָקָן.

מִמָּשׁ (from מִשַּׁשׁ something tangible), substantial, real, wesentlich, wirkliches Etwas; V. 4.

מִנָּה (bh.), VIII. 2, *μνᾶ*, *mina*, a weight in gold or silver, ein Gewicht in Gold oder Silber, = 727.5 gramma.

מִנְיָן (from מִנָּה bh.), *number, vote, Zahl, Abstimmung*; V. 5 עֲמַד

עַל הַמִּן to decide by vote, durch

Abstimmung entscheiden. Cf. T.

Ohol. IV. 2, j. Berach. I, 3a.

מָצַע Pi'el II. 2 to place in the

middle, in die Mitte stellen. The

word אֶמְצַע, the middle, is fre-

quent in rabb. liter., cf. כְּבֹא

מִצִּיעָא the name of a treatise.

מֶרְקוּלִים *Mercurius*, VII. 6. Vide

ad locum.

נָדָה to move away, *wegstossen*;

Nif'al esp. in the phrase עִיר

הַנִּדְחָה (cf. Deut. XIII. 13—18)

the banished, the condemned

town, die gebannte, die verur-

teilte Stadt; X. 4 s.

נֹוֶל VII. 3 *disfigurement, Verun-*

staltung.

נֶזֶק (bh. Esth. VII. 4, frequ. in

Aramaic) *evil, damage, Uebel,*

Schaden; I. 1. Our treatise

belongs to *Sēder Nēzikin*.

נָטַע (bh.), joint with רָבָעִי I. 3,

the fourth year's plantation, die

viertjährige Pflanzung, men-

tioned in Lev. XIX. 24.

נֶפֶל pl. נִפְלִים IX. 1 (2) (bh.),

abortion, premature birth, Abor-

tion, frühzeitige Geburt.

נָקָה, Pi'el נָקָה (bh.), VI. 2 לְבַקֹּות

to clear, to leave unpunished, reinigen, unbestraft machen.

נָשָׂא (bh.), in the phrase נָשָׂא

וְנָתַן to take and give = to deal,

argue, nehmen u. geben = ver-

handeln, argumentieren, I. 2;

III. 6; V. 5.

נָשָׂא (bh. נָשָׂא) VII. 4, XI. 5,

taking in marriage, in Ehe neh-

men, opp. אָרוּסִין.

נָתַן VII. 3 מִתִּינוּן to decapitate,

den Kopf abschlagen (with ראש).

Gen. R. IX end יוֹתוֹ רָאשׁוֹ

בְּסוּיָהּ.

סֶדֶן (cf. bh. סֶדֶר) VII. 3 the (exe-

cutioner's) block, der Block (zur

Hinrichtung).

סוּדָרִין pl. סוּדָרִין (but originally

= *σουδάριον* = *sudarium* sing.,

Krauss II. 373) VI. 1, VII. 2.

3, scarf (used as a flag), Tuch

(auch als Flagge dienend).

סוּמָא (aram.) VIII. 4 *blind, blind*.

סִיף *ξίφος* VII. 3, X. 4 sword,

Schwert.

סְמִיכָה (from bh. סָמַךְ, esp. in

Lev. IV. 15) I. 3; IV. 4 סוּמְכִין,

the laying on of hands by the

elders, das Auflegen der Hand

durch die Aeltesten.

סְמִיכָה v. סָמַךְ.

סִנְהֶדְרִין IV. 3 *συνέδριον* *Synedrion*,

the supreme court of the Jews.

The name of our treatise. Very frequent in various forms.

סַפְסַל *subsellium. bench, stool, Bank, Stuhl*; II. 2. Cf. מַטָּה and דְּרֹגֶשׁ.

סָפֶר I. 5 *border district, Grenzgebiet*.

סָפֶר II. 8 Hithpa'el מִסְתַּפֵּר *to cut one's hair, sich das Haar schneiden*.

סָקִילָה VI. 1, VII. 1 vide סָקַל.

סָקַל (bh.), Nif'al נִסְקַל, *to stone, to be stoned, steinigen, gesteinigt werden*. VI. I. 3. Hence סָקִילָה *execution by stoning, Hinrichtung durch Steinigen*; בֵּית הַסָּקִילָה *the place of this execution*.

סָפֶר with אֵת הַדִּין III. 9 *to undo, reverse, vereiteln, umstürzen*. Cf. כָּחַשׁ.

עָבוֹר (verbe עָבַר frequ.), *intercalation*; I. 2 (1) ע' הַחֹדֶשׁ *proclaiming the month just past one of thirty days, den eben vergangenen Monat als aus 30 Tagen bestehend ausrufen*, ע' הַשָּׁנָה *proclaiming a leap year, Verkündigung des Schaltjahres*. V. 3.

עוֹקֵץ V. 5 *pl. the peduncles of figs, die Stiele der Feigen*.

עָבַל VI. 8 נִתְעַבַּל (var. נִתְאָכַל) *to consume, to be consumed, verzehren, verzehrt sein*.

עָנָה Pi'el (bh.), esp. ע' דִּין *to*

detain, to delay the capital execution, zurückhalten, aufschieben die Todesstrafe, XI. 4 (3).

עֵץ (bh.) *tree, galows, Baum, Galgen*, VI. 6.

עָרַב, Pi'el עָרַב *to mix, mischen* (cf. עָרַב Exod. XII. 38; Nehem.

XIII. 3), Nithpa'el נִתְעָרַב XI. 3.

עָרִיפָה (from עָרַף Deut. XXI. 4), *breaking the neck, Brechen des Nackens*; עָרִיפַת עֲנִילָה I. 3.

עֵרָךְ *pl. עֵרָכִים* I. 3 (bh.), *valuation (in dedicating to the sanctuary), Wertschätzung (bei Weihgeschenken an das Heiligtum)*.

פָּטַר V. 5 (bh.) *to discharge, acquit, freisprechen, entlassen*. Frequ. in rabb. lit. פּוֹטֵר.

פָּוִים II. 3 *to pacify, persuade, beruhigen, besänftigen*. Perhaps from πείσας, πείσας, Krauss II. 429 s.

פִּיתוֹם πύδων VII. 7 *conjurer, Beschwörer*.

פַּלְטוֹרִיּוֹן = πραιτώριον = *praetorium*, II. 3, *palace, residence, Palast, Residenz*.

פָּעַר (bh.) *to open wide, weit öffnen*; VII. 6 esp. *to uncover one's self, sich selbst entblößen*, an act before the idol Pe'or.

פָּרַח (bh. *blossom, flower, Knospe, Blume*), cf. aram. פָּרַג. As פָּרַחִים our פָּרַח, *pl. פָּרַחִים*.

denotes young men; hence
פְּרָחֵי כְהֻנָּה IX. 6 *the young
priest, junge Priester*; cf. M.
Middoth I. 8.

פָּתַח (bh.) *to open, begin, eröffnen,*
beginnen; IV. 1 *to begin the
judgement, das Gericht er-
öffnen*; opp. גָּמַר. Cf. M. Nedar.
IX. 1. 4.

פָּתָה (bh.) *to persuade, überreden*;
I. 1 מְפַתֵּה *seducer, Verführer.*

פְּתִילָה (cf. bh. פְּתִיל) VII. 2
string, bar, Strick, Rule.

צֵבֶת (cf. צֵבִיתִים Ruth II. 16
couple, pair). VII. 2 *a pair of
tongs, Zange*; cf. M. Aboth V.
6, b. Pesah. 54a.

קוּבִיָּא III. 2, κυβεία, hence
הַמְשִׁיחַק בֶּקֶר *dice-player, Wür-
felspieler.* Cfr. קוביוסטום
κυβιστής *a gambler.*

קוּפִים var. קופיץ VII. 3, κοπίς,
hatchet or bill, Hacke oder Beil.

קִיָּמָא (bh. קום), with ק' IX.
1 *a child that can live, ein lebensfü-
higes Kind.* Cf. M. Chull. XII. 3.

קָלְנִי = קָל אֲנִי VI. 5 prob. = *I
am suffering, Ich leide*; vide *ad
locum.*

קִסְתָּה (from bh. קשות Num. IV.

7) var. קִיסְתָּוָא, *a vessel for li-
bation, ein Gerät für Libation.*
קָסָם, hence קוּסָם (var. קסם)
IX. 6 prob. *name of a deity,*

wahrsch. *der Name einer Gott-
heit*, substituted for God; vide
ad locum.

קִרְבָּע I. 3 (bh.), *ground, soil,*
Grund, Boden.

קִישׁוּאִין VII. 1 (bh.) *cucumbers,*
Gurken.

רְאִיָּה (others רְאִיָּה) III. 9 (from
bh. רָאָה) *evidence, proof, Evi-
denz, Beweis.*

רָבַע *to lie down, liegen* (bh.), Pi'el
(as vocalised in ms. Kfm.) VII.
7 מְרַבֵּץ (not מְרַבֵּץ) *to sprinkle,*
sprengen (to an idol).

רִגְלָה *foot, Fuss* (bh.), hence IX. 1

רִגְלִים לְרִבָּר there is a *basis*
for it, *die Sache hat einen*
Grund; רִגְלָה XI. 3 (4) *the fes-
tival of pilgrimage, Pilgerfest*
(one of the three).

רָגַם (bh.) *to stone, steinigen*;
subst. רִגְמָה VI. 4 *the stoning,*
das Steinigen.

רִשׁוּת (formed as רִגְלוֹת etc.
from רָשָׁה, cf. bh. רִשְׁיוֹן Ezra

III. 7) *power, authority, Macht,*
Autorität VIII. 3, XI. 1. —
optional act, frizes Tun, I. 5,
II. 4. — רִשְׁוִיּוֹת IV. 5 *powers*

(creators) of the universe, *Mächte*
(Schöpfer) des Weltalls.

רִשְׁוִיָּין (= שְׁבָשְׁבִין, cf. שְׁבַשְׁתָּא
rod, Rule) *the bride-groom's*
friend, der Freund des Bräuti-

gams, III. 5 (who holds a twig of myrtle in his hand). For other indications see J 1543.

יָצְחָי (from יָצָחָה bh.) *arm-pit, Armhöhle*, VII, 7; cf. M. Negaim II. 4; generally יָצְחָי בֵּית.

יָצָח Pi'el, *to set on, reizen* (a dog, a serpent etc.) IX. 1.

יָשְׁעוֹר (ms. Kfm. יָשְׁעוֹר) II. 4 (from יָשַׁע, יָשַׁע *proportion, quantity, Verhältnis, Mass*. Very frequ. in rabb. liter.

יָשַׁק (hh.), *to weigh, wägen*, part. pass. קָל יָשָׁק; I. 7 a court must not be even-balanced.

יָשַׁק (bh.), יָשַׁק Pi'el; *to cause to be silent, stille machen*, V. 4; cf. M. Berach. V. 3.

יָתַח (ms. Kfm. יָתַח) X. 1

יָתַח הַמָּתִים *resurrection of the dead, Auferstehung der Toten*. Cf. יָחַי מֵתֵיךְ Jesaia XXVI. 19.

יָתַח (bh., form יָתַח, here VII. 2. 3), *bundle, volume, shroud, Bund, Umwicklung, Gewand des Toten*.

יָתַח (bh.), *to hang, suspend, hängen, aufknüpfen*, VI. 5 (4). יָתַח *the hanged one, der Gehängte*.

יָתַח (verbe יָתַח = bh. יָתַח, יָתַח VII. 4, *offence, snare, Beleidigung, Missachtung*.

יָתַח, pl. יָתַחִים I. 1 (bh. יָתַח etc.), *payment, Zahlung*. Cf. M. Baba K. I. 1.

BM
497
.2
K6

Mishnah. Sanhedrin
The Mishnah treatise
Sanhedrin

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

